

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Katedra výtvarné výchovy

Diplomová práce

PADAJÍCÍ HVĚZDA

Grafické zpracování knihy

Anna Havelková

Obor: Učitelství výtvarné výchovy pro 2. stupeň ZŠ a SŠ,
muzejní a galerijní pedagogika

OLOMOUC 2016

Vedoucí práce: ak. soch. Tomáš Chorý, ArtD.

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 21. 5. 2016

Podpis:

„Některé knihy jsou určeny k ochutnávání, jiné k hltání a několik málo dalších k přežvýkání a strávení.“

Francis Bacon

Děkuji vedoucímu práce ak. sochaři Tomáši Chorému, ArtD. za praktické rady, užitečné připomínky a podnětné konzultace. Svě mamince děkuji za neutuchající podporu, bez které by tato práce nevznikla.

OBSAH

ÚVOD	5
1. HOROLEZECKÁ LITERATURA	6
1. 1. PRŮVODCE	6
1. 2. NAKLADATELSTVÍ HOROLEZECKÉ LITERATURY	8
1. 2. 1. BRÁNA	8
1. 2. 2. KNIŽNÍ KLUB	11
1. 2. 3. JOTA	13
1. 2. 4. ASA Praha	16
1. 2. 5. UNIVERSUM	18
1. 2. 6. JUKO	20
1. 2. 7. ALPY Praha	21
1. 2. 8. OKRAJOVÁ VYDAVATELSTVÍ	22
1. 2. 9. Publikace vlastním nákladem	24
2. PADAJÍCÍ HVĚZDA	25
2. 1. O AUTORCE	25
2. 2. FORMÁT, VAZBA	26
2. 3. ZPRACOVÁNÍ TEXTU	27
2. 4. ILUSTRACE	28
2. 5. OBÁLKA	29
3. PRAKTICKÁ ČÁST – Podej mi hvězdu	31
3. 1. FORMÁT	31
3. 2. PÍSMO, SAZBA TEXTU	31
3. 3. ILUSTRACE	33
3. 4. VAZBA	34
3. 5. NÁZEV	35
3. 6. PLAKÁT	35
4. OBRAZOVÁ PŘÍLOHA – REALIZACE KNIHY	36
5. DIDAKTICKÝ PROJEKT	46
ZÁVĚR	49
CITACE	50
POUŽITÁ LITERATURA	50
ANOTACE	54
CD PŘÍLOHA – PRAKTICKÁ PRÁCE	

ÚVOD

Kniha Padající hvězda se mi dostala do rukou před necelým rokem jako dárek k narozeninám. Byl to její obsah, který mne pohltil a přivedl mne na téma diplomové práce. Padající hvězda je deníkem mladé španělské horolezkyně Miriam García Pascual, zaznamenávající jednu z jejích mnoha dobrodružných výprav, konkrétně sedmiměsíční horolezecké dobrodružství s jediným společníkem napříč severní a jižní Amerikou od údolí Yosemite až po Patagonii.

Cílem mé práce je vytvoření nového grafického designu knihy. Praktickou částí diplomové práce je tedy tvorba vlastních ilustrací, výběr formátu, písma a vazby, sazba textu, vytvoření obálky a také propagačního plakátu.

Teoretická část pak uvádí nástin beletristické literatury, zaměřené na úzkou skupinu čtenářů – horolezců. Zmiňuji celou řadu knih, které se staly, jako Padající hvězda, součástí knihovny většiny horolezců. Knihy popisují jak historicky zlomové horské výstupy, tak životní příběhy kultovních horolezeckých osobností. Rozhodla jsem se porovnat jednotlivá česká vydavatelství, která se touto literaturou zabývají, poukázat na typické znaky této literatury a zhodnotit kvalitu knižního designu knih, které v rámci nich vycházejí.

1. HOROLEZECKÁ LITERATURA

Mezi stovkami a tisíci tituly, které potkáváme na pultech knihkupectví, tvoří svébytnou skupinu literatura, zaměřená na úzký okruh čtenářů – horolezců.

Tato literatura se dá rozdělit do dvou velkých skupin. Jednu tvoří horolezecké průvodce, knihy nepatřící do kategorie beletrie. Další skupinou jsou beletristické knihy o životě horolezeckých osobností, jejich expedicích a výpravách. Najdeme zde také historické knihy shrnující horolezeckou minulost obtížných, léta odolávajících výstupů, horolezeckých oblastí, hor či celých pohoří. Do druhé kategorie patří také Padající hvězda. Následující dvě podkapitoly mají za cíl podat přehled této literatury, jejích hlavních znaků a charakteristik s důrazem na rozdílnost v rámci jednotlivých nakladatelství.

1.1. PRŮVODCE

Tato kategorie lezecké literatury není hlavní náplní mé práce, považuji však za nezbytné ji zmínit, neboť se jedná o knihy důležité při horolezeckých výpravách. *Průvodce*, ať už horské nebo skalní, jsou knihy popisující menší či větší horolezecké oblasti. Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (dále jen TDKIV) říká, že průvodce je: *příručka obsahující přehledně uspořádané informace (např. popisné, lokační, kontaktní, historické, kulturně společenské aj.) o určitém místě, dílčím, ale i nadnárodním regionu, o objektu širokého zájmu (kulturní památka, přírodní jev), o institucích a předmětu jejich činnosti (muzeum, galerie, archiv a jejich sbírky).*¹

Horolezecký průvodce podává souborné informace o určitém lezeckém teritoriu, počínaje samostatně stojícími kameny (pro disciplínu zvanou *bouldering*), přes skalní oblasti o rozloze desítek kilometrů až po horská pohoří (např. Horolezecký průvodce Západních Tater). Informace, které horolezec z takového průvodce získá, se týkají přírodního materiálu dané oblasti (jedná-li se o pískovec, vápenec, žulové skály atp.), přístupu k jednotlivým horským či skalním útvarům, jejich verbálnímu popisu, souboru doporučení ohledně vhodných jistících prostředků, informací o případných časových omezeních lezení (jedná-li se např. o CHKO) a konečně soupisu jednotlivých horolezeckých a skalních výstupů spolu s označením jejich obtížnosti, autora, roku vzniku a případně verbálním popisem konkrétní výstupové cesty.

Nedílnou součástí takovýchto průvodců je obrazová dokumentace. Dobrý průvodce obsahuje ze začátku mapku celé oblasti, včetně případných blízkých vesnic, možností parkování apod. V průběhu historie se od náčrtů začalo k přesnějším vyobrazením specifického skalního útvaru používat fotografií (nebo kombinací obou zmíněných). Jednotlivé skalní či horské výstupy jsou na náčrtu skalní nebo horské stěny schematicky vyznače-

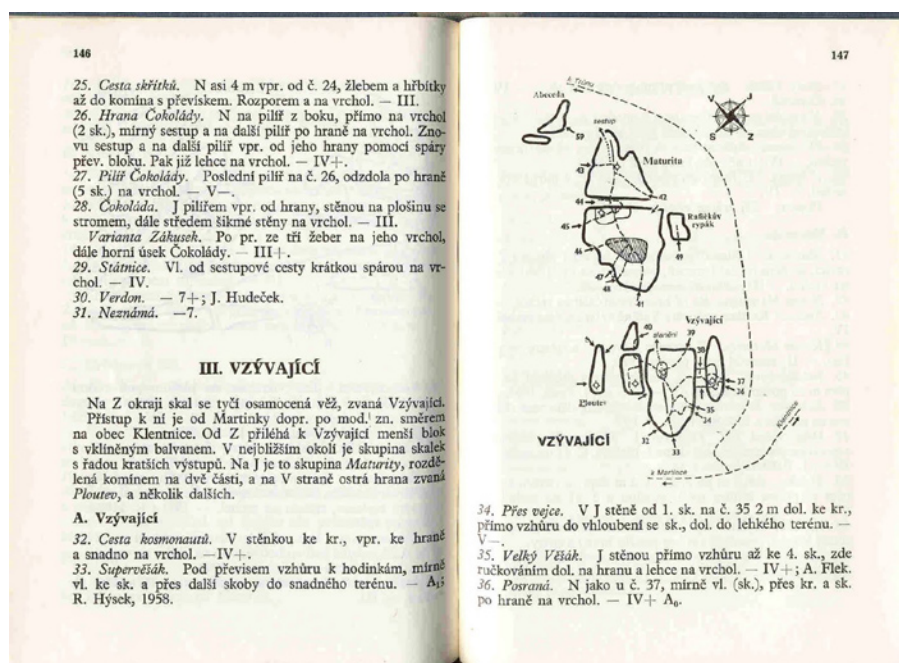
ny (včetně jisticích bodů) tak, aby si lezec mohl pod konkrétní stěnou cestu prohlédnout a v průběhu výstupu nezabloudil do jiné cesty. To má význam zvláště ve chvílích, kdy si vybíráte cestu konkrétní obtížnosti a hned vedle je výstup o několik obtížnostních stupňů vyšší, ve kterém by mohly nastat při výstupu obtíže.

Většinová část průvodců nevychází v rámci klasických vydavatelství. Často je vydávají horolezci z okolí daných oblastí na vlastní náklady či za pomoci sponzorů. Dvě v současnosti největší vydavatelství a nakladatelství, zabývající se vydáváním horolezeckých průvodců, jsou **NH-Savana** a **JUKO**. NH-Savana, podle zakladatele Hejtmánka (Nakladatelství Hejtmánek), se specializuje na tvorbu a vydávání průvodců, nakladatelství JUKO vydává kromě průvodců horolezeckých i turistické a věnuje se také vydávání beletrie a poezie.

Pro horolezecké průvodce je z hlediska knižního designu typická měkká lepená vazba (starší průvodce byly vydávány ve vazbě šité s pevnými deskami), umístování reklamních stránek na konci knihy i v rámci samotného knižního bloku, zařazení prázdných listů na poznámky na konci knihy a především velké množství fotografií, nákrešů a mapek střídajících text.

Obálku průvodce většinou tvoří jediná barevná fotografie, reprezentující nejhlavnější a nejznámější skalní útvar oblasti. Zadní stranu pak většinou pokrývá další fotografie a logo hlavního sponzora průvodce. Uvnitř je průvodce členěn na kapitoly, většinou odpovídající jednotlivým skalním útvarům. Nákrešy skal z různých pohledů pak doplňují názvy cest, jména autorů, rok vzniku a případné poznámky o trase výstupu či specifických pomůckách, potřebných k výstupu.

Z knihy Cvičné skály na Moravě – Ferdinand Doležal, 1988; foto Anna Havelková

1.2. HOROLEZECKÁ BELETRIE

Za můj aktivní horolezecký život jsem se setkala s mnoha knihami, spadajícími do kategorie horolezecké či alpinistické beletrie. Tato část diplomové práce podává souborný přehled, lépe řečeno průřez tímto odvětvím literatury, s přihlédnutím k jejím specifickým a charakteristikám týkajících se knižní grafiky a designu publikací.

Vydáváním těchto knih se v české republice zabývá hned několik vydavatelství, odlišných jak velikostí, svou všeobecnou známostí, tak i tématickým záběrem literatury, kterou vydávají. Teoretická část mé diplomové práce mapuje nejčastější vydavatele horolezecké literatury, mezi které nepatří jen vydavatelství a nakladatelství na slovo vzatá, ale i jednotlivci, vydávající knihy vlastním nákladem za pomoci spolufinancování z různých zdrojů. Nutnost vlastního financování je u alpinistických knih častým jevem – proto bude těmto knihám věnována zvláštní podkapitola. Následující kapitoly mají za cíl zhodnotit horolezeckou beletrii vydávanou jednotlivými vydavatelstvími a porovnat její kvalitativní rozdíly v rámci knižního designu.

1. 2. 1. NAKLADATELSTVÍ BRÁNA

Pražské nakladatelství Brána bylo založeno v roce 1994. Vydává populárně naučnou literaturu – zaměřuje se především na literaturu historickou, knihy o slavných osobnostech (Karel IV, TGM, Dior, Bohumil Hrabal), ale také na beletrii. Brána se specializuje i na horolezeckou literaturu a je hlavním českým vydavatelstvím knih nejnplodnějšího horolezeckého autora Reinholda Messnera.

V rámci edice pojmenované přímo po autorovi vyšlo celkem 13 z 33 jeho knih ve vydavatelství Brána. Jedná se o dvě biografie, zbytek knih tvoří monografie.

První ze dvou biografických knih je **Má cesta – život legendárního horolezce**. V roce 2007 se dočkala svého prvního českého vydání. Má pevnou šitou vazbu, uvnitř text doprovází černobílé fotografie a uprostřed najde čtenář barevnou obrazovou přílohu. Má cesta je knihou seskládanou ze vzpomínek, článků a rozhovorů s autorem, které do podoby knihy uspořádal německý historik a novinář Ralf-Peter Martin.

Další, mezi horolezci velmi populární knihou, je biografie **Žít a přežít**. Jedná se o hlubokou sondu do autorovy duše, velmi osobní vyznání jeho mravních hodnot a fascinace člověkem – jeho uměním žít a přežít. Vydání má 304 stran, stejně jako předchozí publikace je v pevné šité vazbě. Nakladatelství Brána knihu vydalo v roce 2014 – jedná se o jednu z nejnovějších knih Messnera přeložených do češtiny.

Obě knihy spojuje barevný přebal se záložkami, na titulní straně obou je portrétní fotografie autora. Vlastní textovou část doprovází množství černobílých fotografií, knihu

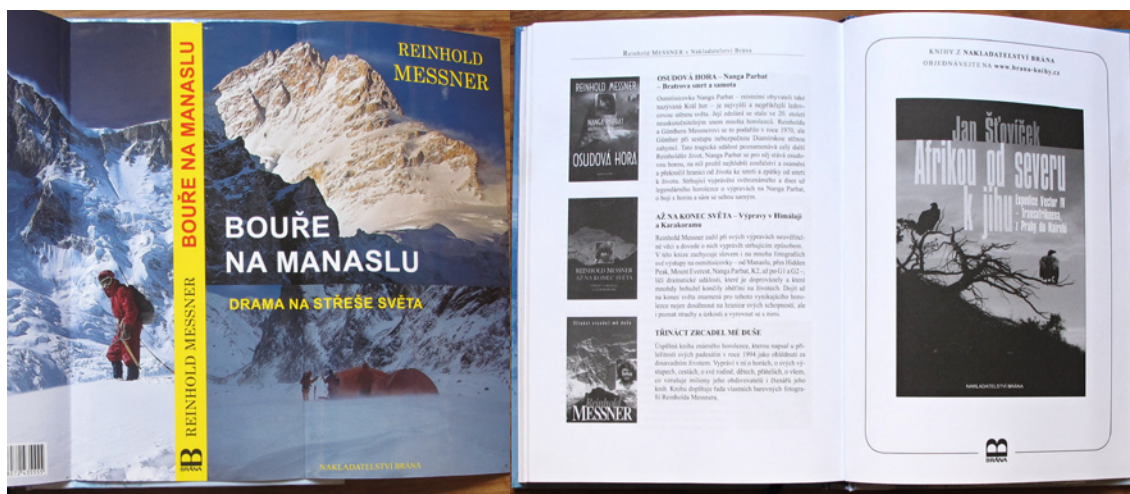
Má cesta doplňuje uprostřed barevná obrazová příloha. Dále mají společné nevyužité zařazení tradičních součástí úvodu knihy (chybějící nebo alternativně umístěný signet, patitul, hlavní titul apod.).

Přebal knihy *Má cesta* s fotografií Reinholda Messnera (vlevo), předsádka knihy (vpravo); foto Anna Havelková

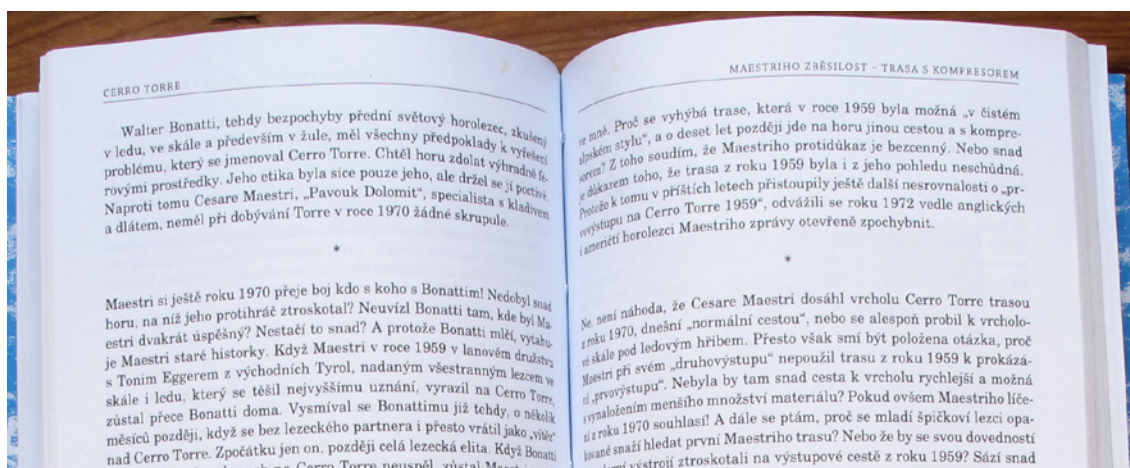
Kromě životopisů vyšlo v nakladatelství množství dalších Messnerových knih, zabývajících se historií horolezectví, jednotlivými expedicemi a výstupy.

Mezi nimi například **Bouře na Manaslu – Drama na střeše světa (2011)**. Messner sepsal příběh o nepodařeném sestupu z osmé nejvyšší hory světa, při kterém se, kvůli náhlé sněhové bouři, dva členové expedice nevrátili do základního tábora. Kniha patří mezi méně obsáhlé, celkem má 144 stran, pevnou vazbu, v textu menší množství černobílých fotografií a na konci knihy 8 stran barevné fotografické přílohy. Samotný text knihy uvádí mapka Nepálu, poslední stránky jsou věnovány propagaci Messnerových horských muzeí a výčtu knih autora, které vyšly v nakladatelství Brána.

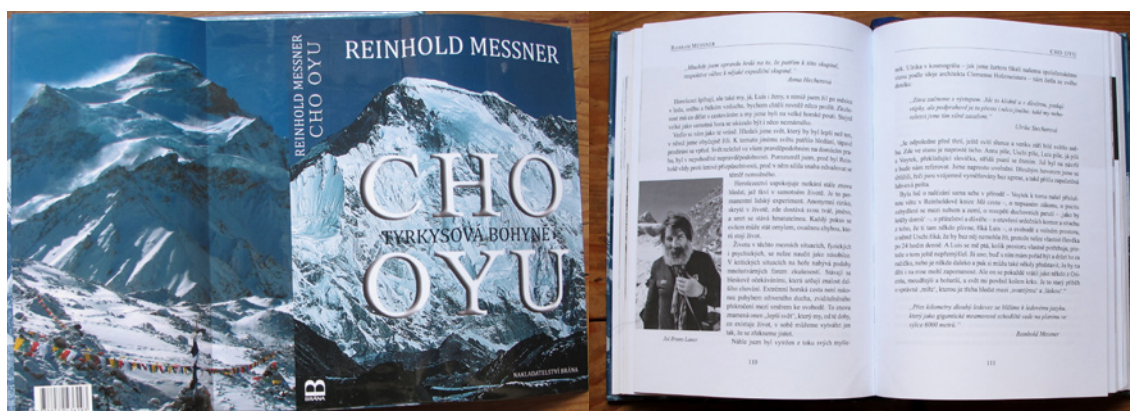
Přebal knihy *Bouře na Manaslu* (vpravo), propagace dalších knih autora na konci knihy (vlevo); foto Anna Havelková

Messner napsal na čtyřicetku knih, kromě biografických také knihy zabývající se rekonstrukcemi nevyřešených výstupů a tragédií. Příkladem takto tématicky zaměřené knihy je monografie **Cerro Torre – Tragédie na skalní jehle**. V česku vyšla kniha v prvním vydání v roce 2009. Jako ostatní má pevnou vazbu, barevný přebal, uvnitř text doprovází černobílé fotografie a také velké množství citátů. V textu je pro oddělení odstavců a hojných citátů použito ornamentů – v horolezecky zaměřené literatuře se jedná o ojedinělý prvek – knihy dávají důraz spíše na fotografické přílohy a jednoduchý design textu.

Ukázka oddělování odstavců pomocí drobného ornamentu (hvězdy) v knize *Cerro Torre*; foto Anna Havelková

Většina Messnerových knih z nakladatelství Brána je i stejného formátu – 6,5 × 24 cm, což je i případ další knihy **Cho Oyu – tyrkysová bohyně**, vyprávějící historii výprav na šestou nejvyšší horu světa. Tak jako ostatní kniha prokládá text černobílými fotografiemi, neřídí se tradičním rozložením úvodních stran před samotným knižním blokem a závěrečné strany věnuje upoutávkám na další knihy autora.

Cho Oyu – tyrkysová bohyně přebal knihy (vpravo), ukázka zpracování textu a fotografií (vlevo); foto Anna Havelková

Pokud bychom měli zhodnotit celkovou kvalitu knižního designu publikací s horolezeckou tematikou vycházejících v nakladatelství Brána z pohledu čtenářského, knihy nijak významně nevyčívají mezi ostatními. Jsou snadno čitelné i přehledné, používají kvalitní šitou vazbu a pevné desky. Horolezeckého čtenáře uspokojí především velké množství fotografií.

Z hlediska tradičních úvodních náležitostí knihy nakladatelství ve většině případů zkracuje úvodní část na nezbytné uvedení titulu a značky nakladatelství. Často najdeme signet následovaný hlavním titulem, na který rovnou navazuje knižní blok. Knihám tak povětšinou chybí plynulý přechod mezi obálkou a samotným obsahem, který by čtenáře pomalu a plynule uvedl od titulní strany do děje příběhu. Textové části jsou zpracované poměrně jednoduše, zbytečně nekombinují fonty a řezy písem (jak tomu bývá u knih, vycházejících vlastním nákladem), obálky knih jsou navrženy střízlivě – celou obálku nejčastěji pokrývá velká fotografie, titul i jméno autora si vystačí s jedním fontem. Pravidlem je fotografie pokrývající předsádku na začátku i na konci knihy.

Nakladatelství bylo v minulosti několikrát oceněno – v roce 1996 získalo 2. místo za nejkrásnější českou knihu v kategorii knihy o výtvarném umění a obrazové publikace a o rok později byla kniha Roberta Johnsona **Lennon** oceněna jako nejkrásnější česká kniha v kategorii vědecká a odborná literatura. I z těchto důvodů si myslím, že by zpracování kategorie alpinistické literatury v tomto nakladatelství mohlo získat větší pozornost a snažit se o to, aby byly knihy pro čtenáře zajímavé nejen po stránce obsahové.

1. 2. 2. NAKLADATELSTVÍ KNIŽNÍ KLUB

Knižní klub, založený roku 1992, patří společnosti vlastníci další česká nakladatelství (například Odeon či Universum). Nabízí přes 500 nových titulů ročně, elektronické knihy a přes deset let udílí vlastní literární ceny (s cílem podpořit mladé a neznámé autory).

Knižní klub vydává knihy všech žánrů, horolezecké literatuře se věnuje jen okrajově – vydáním čtyř knih Reinholda Messnera.

První z nich je **Bílá Samota – má dlouhá cesta k vrcholům Himálaje**. Kniha vyšla v českém překladu roku 2004, v pevné vazbě s přebalem a 264 stranami. V knize autor rekapituluje své pokusy o výstup na Nanga Parbat, při kterých přišel o mnoho přátel včetně svého bratra. Zároveň píše jakousi kroniku hory – přehled významných pokusů o výstup. Kniha je zpracována velmi podobně jako předchozí tituly z nakladatelství Brána. Jednoduše zpracovaný text prokládaný množstvím fotografií. Výraznější je ovšem přebal knihy – na podkladu fotografie hory kombinuje tři velikosti písma, hlavní titul leží, poměrně malým písmem, v červeném pásu mezi jménem a příjmením autora, hned

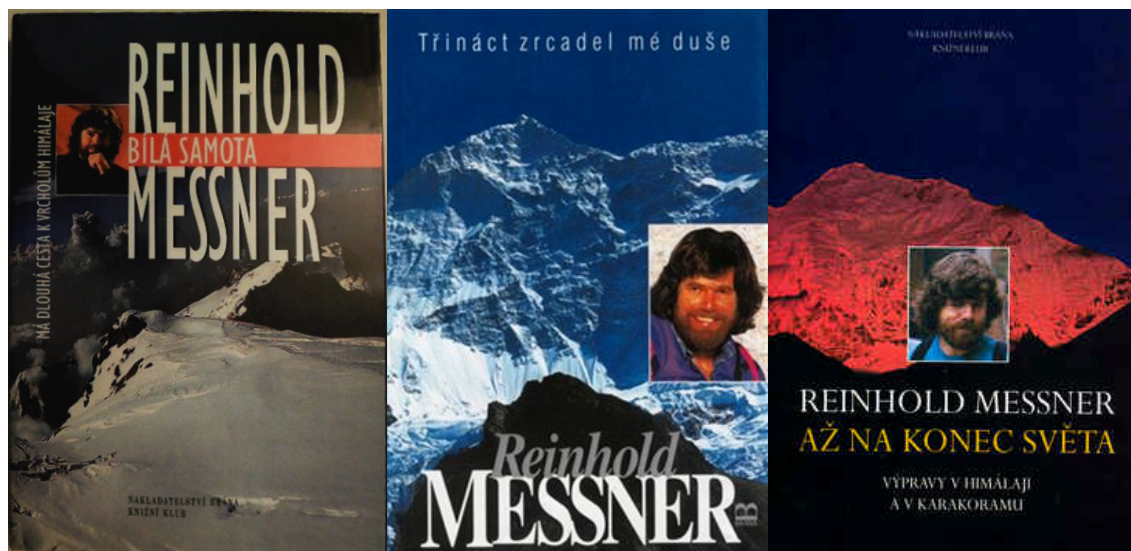
vedle je umístěn malý autorův portrét. Přebal tedy nepůsobí příliš kompaktním dojmem, kdy červený pruh silně kontrastuje s modrobílou fotografií v pozadí.

Podobně další kniha **Třináct zrcadel mé duše** upoutá na přebalu modrobílou fotografií impozantní horské stěny. Název knihy najdeme napsaný malým tenkým písmem, dolní částí přebalu naproti tomu dominuje výrazným fontem jméno a nad ním malý portrét autora. Kniha vyšla ve dvou vydáních, 1998 a 2001, změnou nového vydání bylo zaměnění fotografie autora na přebalu a výměna černobílých fotografií doprovázejících text za barevné.

Další z alpinistických knih tohoto vydavatelství je **Až na konec světa**. Jako u předchozích se jedná o knihu v pevné vazbě s přebalem, kterému vévodí fotografie hory, název a autor knihy jsou uvedeny shodně velkým písmem, nad nimi je opět malý portrét autora. Text knihy doprovázejí barevné fotografie a zajímavým zpestřením jsou černobílé nákresy hor se zaznačenými výstupovými trasami. Kniha vyšla v roce 2003 a autor zde souborně líčí svoje výstupy na osmitisícové vrcholy.

Alpinistická literatura, vycházející v rámci Knižního klubu, se vyznačuje jednoduchou úpravou textových částí s významnou rolí doprovodných fotografií. Stejně jako u knih v předchozím nakladatelství nevyužívá Knižní klub rozložení vnitřních částí tradičních postupů – z hlediska umístění hlavního titulu, patitulu, značky nakladatelství apod.

Všechny knihy mají podobně zpracované obálky, v porovnání s nakladatelstvím Brána jsou ovšem méně povedené. Výrazným znakem je především to, že název knihy je udáván menším písmem než jméno autora. Každou z obálek s impozantní horskou fotografií pak naruší portrét autora umístěný přes ni. Je zde čitelná snaha upoutat čtenáře slavným jménem autora (a jeho podobiznou) na přebalech, které je na všech výše zmíněných obálkách výraznější, než samotný název knihy.

Přebaly knih – převažující trend zvýraznění jména autora nad titulem knihy.

Zprava: Bílá samota, Třináct zrcadel mé duše, Až na konec světa; foto Anna Havelková

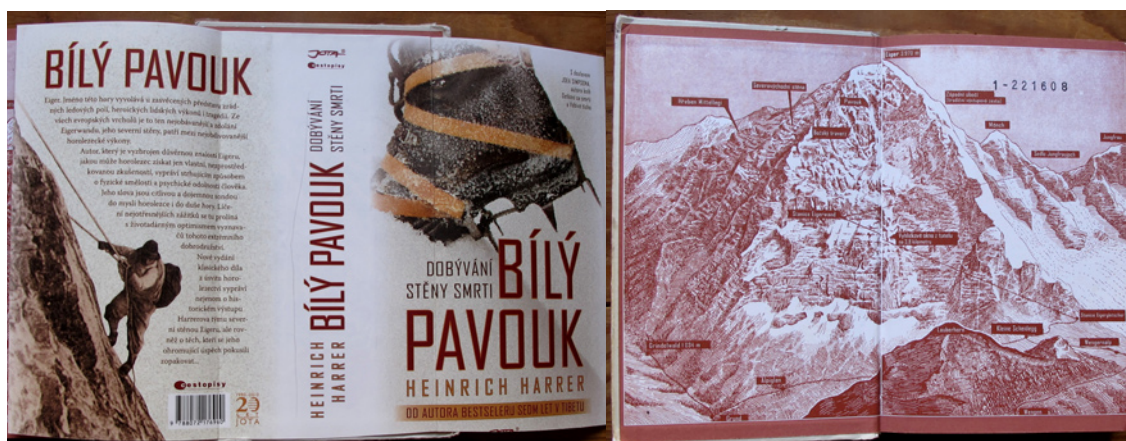
Knižní klub je poměrně velké nakladatelství, dalo by se tedy očekávat, že bude zpracováním knih dbát na kvalitu designu. Obálky knih s horolezeckou tematikou jsou uzpůsobené k upoutání pozornosti čtenáře (horolezeckého čtenáře upoutá především jméno slavného horolezce, zobrazované větším písmem než titul knihy), text knihy a jeho vnitřní úprava je pak jednoduchá s důrazem především na množství fotografií.

1. 2. 3. NAKLADATELSTVÍ JOTA

Jota, založené v roce 1990, začínalo jako velmi malé nakladatelství. V současnosti vydává biografie, beletrii, e-knihy nebo například literaturu faktu. Významná je edice cestopisů, ve které vycházejí knihy Zikmunda a Hanzelky, Jiřího Kolbavy a dalších českých cestovatelských osobností. Jota také vlastní přes 15 let licenci na vydávání nejlépe hodnocených turistických průvodců britské řady Rough Guides.

Knihy s horolezeckou tematikou vycházejí v nakladatelství ve dvou edicích. Jsou to jak výše zmiňované cestopisy, tak edice beletrie. Narozdíl od vydavatelství Brány a Knižního klubu se Jota nezaměřuje pouze na tituly nejslavnějšího a nejpopulárnějšího autora Rienholda Messnera, ale vydává knihy hned několika autorů.

Nejvýznamnějším počinem vydavatelství v rámci alpinistické literatury je druhé české vydání knihy **Bílý pavouk** Heinricha Harrera. První vydání je z roku 2002 z dnes již neexistujícího vydavatelství Ivo Železný. V roce 2010 se pro druhé vydání knihy rozhodlo vydavatelství Jota. Kniha by se dala označit za kroniku, vyprávějící úspěšné i neúspěšné významné výstupy od prvního stanutí na vrcholu Eigeru v roce 1858 až do roku 1999, včetně historického prvního výstupu severní stěnou z roku 1938 trojicí horolezců, z nichž jedním byl právě autor knihy a slavný horolezec Heinrich Harrer. Kniha v pevné vazbě s přebalem má 424 stran. Přebal knihy je zaplněný do posledního místa – detailní fotografie boty s horolezeckou mačkou doplňuje velkým písmem název knihy, podtitul,

Přebal knihy Bílý pavouk, předsádka s mapkou severní stěny Eigeru; foto A. Havelková

jméno autora i doplňkové sdělení, že se jedná o knihu autora známého bestselleru Sedm let v Tibetu, a že kniha obsahuje doslov známého autora a horolezce Joa Simpsona. Předšádku knihy zaplnil monochromní náčrt severní stěny Eigeru s popisem jednotlivých částí výstupové trasy. Po logu nakladatelství a hlavním titulu následuje obsah knihy a předmluva autora, samotný text knihy doprovázejí dvě černobílé fotografické přílohy, jinak je text členěn na kapitoly, ve kterých je řezem kurzíva odlišeno citování novinových zpráv. Knihu uzavírá chronologický přehled výprav na Eiger, životopis autora a jmenný rejstřík. Ten je pro horolezecké knihy netypický, nejedná-li se o monografii mapující výstupy na konkrétní horu, kde se v knize objevují desítky jmen a rejstřík pomáhá čtenáři v jejich orientaci.

Yota je dále kmenovým vydavatelstvím českých překladů knih Joa Simpsona, současné ikony světového horolezectví. Simpson se proslavil svojí první autobiografickou knihou **Setkání se smrtí**, v níž popisuje průběh nevydařené expedice na andskou horu Siula Grande. Kniha má 192 stran, pevnou vazbu, v českém vydání vyšla poprvé v roce 2001 a poté o rok později. Přebalu dominuje modrobílá fotografie hory Siula Grande, ve spodní části je v červeném poli titul knihy proveden s efektem rozostření. Textové pasáže předělují čtyři strany barevných fotografií z výstupu. Základní řez písma střídá kurzíva, oddělovací pasáže vyprávěné Simpsonovým horolezeckým partnerem. Za titulem a věnováním na začátku knihy je umístěna reklama na předplatné lezeckého časopisu. Reklamní sdělení nejsou v horolezeckých knihách neobvyklé, umístění mezi titul a text knihy je však nezvyklé a ruší čtenářovo plynulé zanoření do příběhu knihy.

Po úspěchu autobiografického *Setkání se smrtí* se začal Joe Simpson věnovat psaní příběhů z horolezeckého prostředí. Nakladatelství Jota vydalo jeho knihy **Vábivé ticho** (2009) a **Zvuk zemské tíže** (2012). *Vábivé ticho* popisuje extrémní horolezecké zážitky autora a přináší výpověď o tom, jakou platí horolezci za svou vášeň cenu. *Zvuk zemské tíže* je naopak smyšleným příběhem, ve kterém se hlavní hrdina vyrovnává s pocitem viny za to, že při horolezecké výpravě nedokázal zachránit svoji ženu.

Přebaly obou knih jsou jednoduše zpracované, neobjevuje se na nich tentokrát obvyklá fotografie impozantní hory, ale detail (horolezec a vzdalující se ruce).

Přebaly knih Joa Simpsona – netradiční použití detailních fotografií; foto A. Havelková

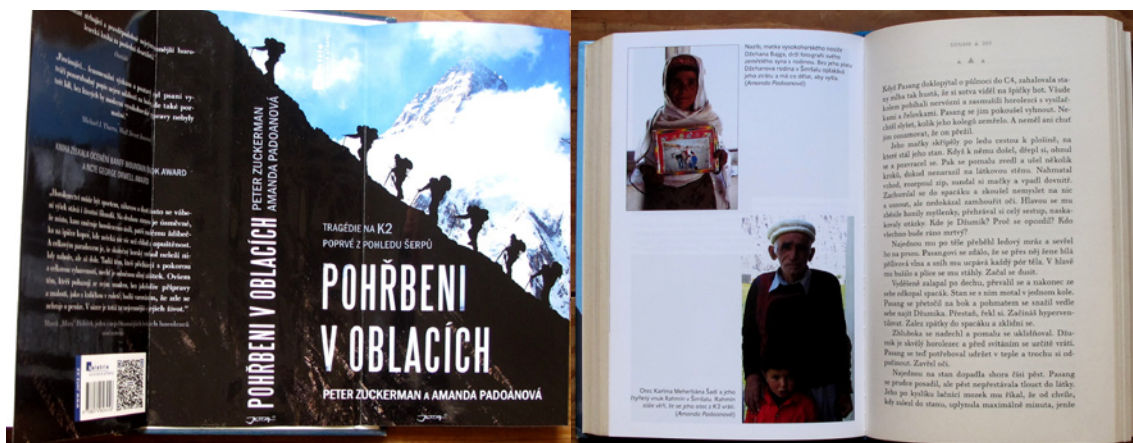
Text knih je zpracován jako klasický román, nejsou zde fotografické přílohy a začátek ani konec knih nedoplňují žádné stránky s reklamami ani upoutávkami na další knihy.

V edici cestopisů vyšla také kniha **Na vrchol žádné zkratky nevedou**, jejímž autorem je horolezec Ed Viesturs. Viesturs se jako horolezec vždy řídil jedinou zásadou – dostat se na vrchol je možnost, vrátit se zpátky dolů je povinnost. Ve světle této filozofie popisuje mnoho chybných rozhodnutí horolezců, vedoucích k život ohrožujícím situacím. Přebal knihy upoutá modrozlutým kontrastním provedením detailní fotografie cepínu a názvem knihy orámovaným uvozovkami výrazně větší velikosti, než samotné písmo. Předádku doplňuje černobílá fotografie Himálajů. Zpracování knižní části je jako u klasického románu s členěním na kapitoly, některé textové pasáže jsou dokonce odděleny ornamentem (tři hvězdy v řadě). Použití zdobných prvků uvnitř textu je u horolezecké literatury málo běžné.

Přebal knihy Na vrchol žádné zkratky nevedou – další příklad užití detailní fotografie, typické pro zpracování v nakladatelství Yota (vlevo), ornament oddělující pasáže textu (vpravo); foto A. Havelková

Další z alpinistických knih nakladatelství Jota je **Pohřbeni v oblacích**. Americká horolezkyně za pomoci novináře převypravuje z pohledu šerpů příběh tragického 1. srpna roku 2008, kdy si hora vyžádala za jeden den celkem 11 životů. První české vydání je z roku 2014, jedná se o 336 stran v pevné vazbě. Přebal knihy je jednoduše zpracovaný, přesto pro svou kontrastnost poutavý. Horskou fotografii v polovině protínají černobílé siluety stoupajících horolezců, pod kterými vystupuje z černé plochy titul knihy. Jako jedna z mála není předádka knihy zdobena žádnou fotografií, pro větší přehlednost v posloupnosti tragédie se obsah nachází hned na začátku, následovaný seznamem map a přehledem osob. Text knihy je proložen mapkami a dvěma barevnými přílohami. Závěr knihy doplňují četné poznámky a jmenný rejstřík.

Pohřbení v oblacích – přebal knihy (vpravo) a ukázka vnitřního zpracování textu (vlevo); foto A. Havelková

Zpracování knih s horolezeckou tematikou v nakladatelství Jota je různorodější, než u předchozích dvou nakladatelství, především pokud se jedná o obálky knih. Důvodem je především širší záběr autorů, kdy předchozí dvě nakladatelství vydávají pouze knihy Reinholda Messnera, zatímco v Jotě zatím vyšly knihy sedmi autorů. Z hlediska vnitřního zpracování textu jsou knihy zpracovány podobně, není zde pro předchozí nakladatelství typický větší počet reklam na další knihy s podobnou tematikou a text většinou doplňuje jedna a více fotografických příloh.

Knihy vynikají různorodostí přebalů, snažící se odrážet jejich obsah. Nakladatelství nemá viditelnou předlohu pro tento žánr knih a každá z nich je uvozena fotografií, nalazující čtenáře na příběh, která je zároveň, oproti obvyklé fotografii celé hory, více detailní a více vypovídající o obsahu knihy.

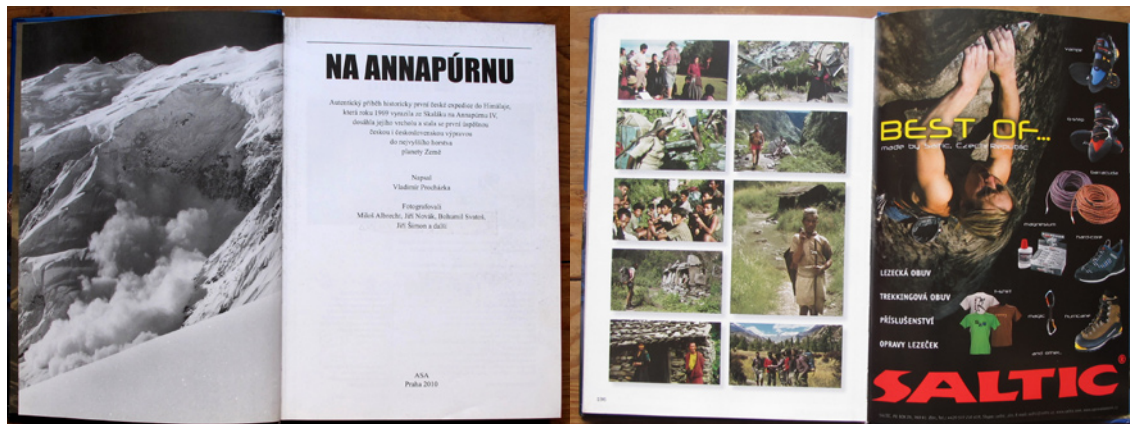
1. 2. 4 ASA Praha

Asa sama sebe označuje jako fullservisovou reklamní agenturu a vydavatelství s vlastními výrobními provozy. Jako reklamní agentura se zabývá vytvářením a realizací reklamních kampaní, vytvářením image společností či výrobou reklamních předmětů. Vydavatelská odnož se zaměřuje na umělecké a vzdělávací publikace a v rámci edice Skály/ hory/ lidé vycházejí knihy s cestovatelskou a horolezeckou tematikou.

První z knih vydaných v cestovatelské edici je publikace **Na Annapúrnu** z roku 2010. Kniha vypráví příběh první české himálajské expedice, která se v roce 1969 vydala úspěšně zdolat vrchol desáté nejvyšší hory světa. Jedná se o druhé vydání, rozšířené o DVD s 90ti minutovým filmem, natočeným při expedici. Kniha nemá přebal, titulní fotografie, název a autor se nacházejí rovnou na deskách knihy. Předádku tvoří fotografie horského údolí. Text knihy prokládají četné černobílé fotografie včetně barevné

přílohy. Počáteční vstup do děje knihy ruší strana věnovaná sponzorům, umístěná mezi titulem a věnováním. Konec knihy doplňují barevné fotografie z expedice, které střídají čtyři strany barevně provedených reklam.

Druhým titulem, vydaným roku 2013, je kniha s názvem **P.R.A.C.H.T.E.L aneb**

Zpracování hlavního titulu knihy *Na Annapúrnu* (vlevo), fotografická příloha sousedící s reklamním sdělením (vpravo); foto A. Havelková

život na niti, o životě významného a extrémního českého horolezce Petra Prachtela. Vyšla díky crowdfundingovému projektu na serveru Hithit.com, kde se podařilo od dárců vybrat sumu 113 tisíc korun, potřebnou na její vydání. Kniha v pevné vazbě má 124 stran a celých 48 stran barevných příloh, mezi kterými jsou i nákresy prvovýstupů, úryvky z lezeckých deníků, oddací list či Prachtelovy malby a nákresy skal. Titulní stranu vyplňuje velká fotografie, kterou přerušuje svislý pás zmenšených fotografií umístěných přes ni. Titul knihy působí z hlediska typografického příliš pestře – míchá patkové a bezpatkové písmo, se jménem autora titulní strana vystřídá celkem tři fonty a také tři barvy, což působí rušivě a chaoticky v porovnání s působivou fotografií zvolenou na pozadí obálky. Uvnitř je kniha doplněna početnou obrazovou dokumentací, reprodukcemi fotografií, dokumentů, kreseb a maleb i náčrtků skal.

Pestrý titul knihy *P.R.A.C.H.T.E.L.* (vlevo), textová část doprovázená zápisky Prachtela (vpravo); foto A. Havelková

Publikace malého pražského nakladatelství charakterizuje, kromě jejich malé četnosti, příspěvkové financování jednotlivci a sponzory, kteří dostávají v knihách na oplátku reklamní prostor. Z hlediska grafického zpracování je charakterizuje pestřejší uplatnění fontů a jednotlivých řezů a především fotografie, přítomné nejen v přílohách, ale prokládající samotný text.

1. 2. 5. UNIVERSUM

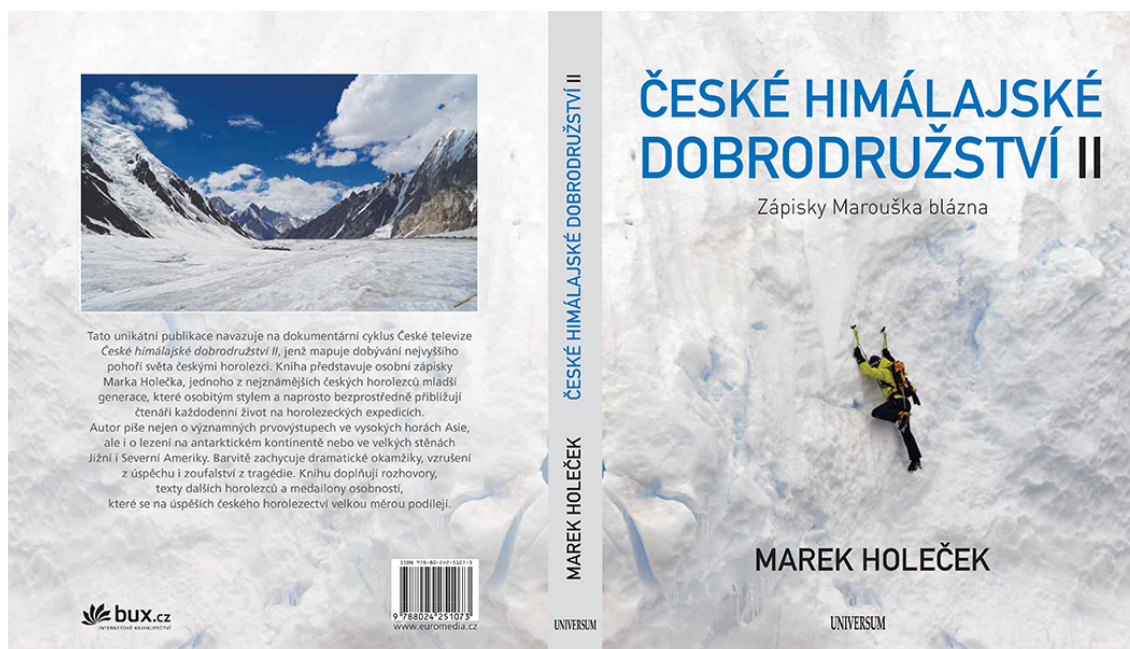
Universum je vydavatelská značka pod Knižním klubem, patřící společnosti Mediagroup. Universum vydává především encyklopedie, zeměpisné atlasy, lexikony, slovníky, průvodce, cestopisy a slovníky. Alpinistické literatury se prozatím týkají dva vydané tituly.

Prvním z nich je kniha Radka Jaroše **Hory shora** z roku 2010. Nejlepší český horolezec současnosti popisuje své výstupy na sedm nejvyšších hor světa – polovinu cesty k pomyslné koruně Himálaje, kterou získá pokořitel všech 14ti osmitisícových vrcholů. Kniha má 176 stran a doposud největší formát, 21 × 31 cm. Obálce dominuje horská fotografie a v dolním rohu je umístěn malý portrét autora, jehož použití je typické pro výše zmíněnou cestovatelskou edici Knižního klubu, který je pro Universum sesterským vydavatelstvím. Kniha má sedm kapitol (podle sedmi hor), text na stránkách je rozdělen do dvou sloupců. Hlavním nosným prvkem knihy jsou barevné fotografie střídající text, kterým je na stránce věnován zhruba stejný, někdy větší prostor než textu.

Hory shora – titulní strana s využitím portrétu autora (vpravo), ukázka umístění a velikosti fotografií (vlevo); foto A. Havelková

Druhou alpinistickou publikací nakladatelství je **České Himálajské dobrodružství II** (2015). Jedná se o druhý díl úspěšné knihy, mapující stopu českých a slovenských vysokohorských lezců, které vyšly současně s televizním dokumentem. První díl, **České Himálajské dobrodružství** (2003), vyšlo ještě pod značkou Knižního klubu. Jedná se o knihy většího formátu (20 × 24 cm) v pevné vazbě bez přebalu. U obou knih mají četné barevné fotografie stejně důležitou roli jako text, často mají i více prostoru (někdy zabírají celé dvoustrany, například uvádějí-li novou kapitolu). Především druhý díl má poutavé provedení obálky – dominuje jí bílá fotografie ledové stěny s horolezcem Markem Holečkem (autorem) uprostřed. Text knihy používá jednoduché bezserifové písmo, které působí lehce a nenásilně doplňuje fotografie.

České himálajské dobrodružství – obálka knihy [obrázek]. In: České himálajské dobrodružství II – Zápisky Marouška blázna [online]. [Pá, 20/11/2015, 10:42]. Dostupné z: <http://marekholecek.cz/ceske-himalajske-dobrodruzstvi-ii-zapisky-marouska-blazna>

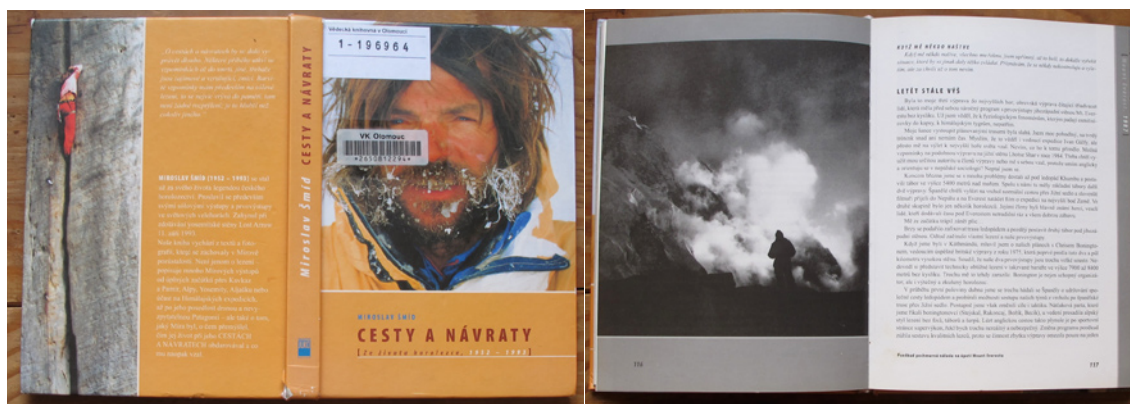
Universum je mladá a úzce zaměřená vydavatelská značka, která se zatím horolezecké literatuře věnuje jen okrajově. Vydala tituly, jejichž nosným prvkem není příběh románového typu, ale příběh, který čtenáře přenese do děje pomocí autentických fotografií a čerpání ze zápisků a rozhovorů přímo s horolezci. To, že hlavním pilířem knih není dějová linka, má vliv i na zvolený formát knih. Ten je větší a odpovídá encyklopediím či naučné literatuře, kterou čtenář otevře na stole a listuje jí dle chuti a aktuálního zaujetí.

1. 2. 6. JUKO

Malé nakladatelství z Náchoda se zabývá vydáváním turistických a horolezeckých průvodců se zaměřením na pískovcové oblasti Česka, horolezeckou a cestopisnou beletrii a místopisy. V edici horolezecké literatury vyšlo hned několik různorodých titulů, jejichž zpracování odpovídá jejich odlišnosti.

V roce 2008 vydalo Juko první knihu v kategorii beletrie: **Cesty a návraty, ze života horolezce** o životě Miroslava Šmída, významného českého lezce. Šmíd sepsal autobiografii **Ze života horolezce**, která vyšla 1991 a ze které čerpá nové vydání, doplněné o druhou část deníkových záznamů, vzpomínek a rozhovorů s horolezeckými přáteli.

Obálce bez přebalu dominuje portrétní fotografie. Pod ní, v oranžovém pásu ladícím s barevností fotografie, je uveden autor, titul a podtitul knihy. Předtitul i hlavní titul doprovázejí černobílé fotografie a připravují tak čtenáře na význam fotografických příloh textu. Tématicky je kniha rozdělena do dvou hlavních celků – první mapuje Šmídův život do roku 1989 a druhá od roku 1989 do předčasné smrti v Yosemitech 1993. První zmiňovaná půlka je provedena v černobílé, druhá část knihy obsahuje nejen barevné fotografie, ale i barevné provedení svislých pruhů, objevujících se na začátku každé nové kapitoly (spolu s jejími názvy). Kniha malého formátu má 244 stran, text vysázen nezvykle drobným, přesto dobře čitelným písmem.

Cesty a návraty – přebal knihy (vlevo), textová část s ukázkou bočního svislého pruhu, označujícím název kapitoly (vpravo); foto A. Havelková

Druhou knihou jsou **Paměti**, shrnující zápisky horolezce Jiřího Taxise Svobody z 60. a 70. let. Kniha vyšla v roce 2014 a svým vnitřním provedením je velice podobná předchozí publikaci. Velikost písma je opět drobná, přesto je zachovaná dobrá čitelnost, text doprovázejí téměř na každé stránce černobílé fotografie. Jedná se o pevnou vazbu, formát A5 a celkem 183 stran. Kniha má obálku tvořenou černobílou fotografií, na písmo byla použita červená barva. Obálka je tedy jednoduchá, a přesto kontrast černobílé fotografie s červeným písmem upoutá čtenářovu pozornost.

Podobně kniha **Vysoká hra** z roku 2015 upoutá barevným kontrastem obálky, přestože její vnitřní provedení je, v duchu předchozích knih, černobílé a střídá drobně vysázený text s velkým množstvím fotografií. Obálka je tvořená dvěma fotkami, jedna plošně ve žluté barvě, druhá ve výřezu trojúhelníku v barvě modré, obě překrývá velkými bílými písmeny název knihy. Obálka výborně plní svůj účel – zaujetí potenciálního čtenáře, a to bez zbytečného přeplnění fonty a nápisy, za pomoci kontrastu žluté a modré a za použití výrazného trojúhelníkového výřezu fotografie. Děj knihy rekapituluje historii horolezectví významné české lezecké oblasti Adršpachu a blízkého okolí mezi lety 1923 – 1989.

Rukopis grafického zpracování knih tohoto malého nakladatelství je vidět na první pohled uvnitř knihy, kdy typickým je zmiňovaná netradičně malá velikost písma, přestože čitelnost textu se daří zachovat. Dalším typickým znakem je množství černobílých fotografií doplňujících text na každé stránce, a také výjimečná nepřítomnost reklamních stránek s logy sponzorů. Pro knihy nakladatelství Juko je také typické jednoduché provedení obálek s využíváním barevných kontrastů, aniž by přitom obálky působily přeplněně a chaoticky.

1. 2. 7 ALPY Praha

Malé pražské nakladatelství se do posledních let věnovalo vydávání horolezeckých průvodců Alp a dalších evropských i světových oblastí. Pro Českou republiku má právo výhradní distribuce kartografických společností, věnujících se oblasti Alp (Alpenverein, Tabacco – východní Alpy, Dolomity a další). Od roku 2013 vydaly Alpy Praha také 3 knihy, které stojí na pomezí beletrie a cestovatelské literatury.

Cílem je vrchol (2013) o životě horolezce Petra Habelera je první z nich. Obsahově se kniha věnuje Habelerově lezecké kariéře, popisuje významné Alpské, Himálajské a další výstupy, někdy formou vyprávění, jindy deníkového záznamu a nebo formou rozhovoru. Kniha je po stránce zpracování od doposud zmíněných publikací odlišná, a to tím, že se tentokrát jedná o levnější typ vazby s měkkými deskami a se záložkami. Poslední stránky knihy zabírají reklamy a loga sponzorů, jinak text knihy doprovázejí střídavě barevné a černobílé fotografie, prokládající text či zabírající samostatné stránky. Většinu knihy tvoří přepisy rozhovorů s Habelerem, text je proto členěn na odstavce, kdy řez kurzívy označuje položené otázky.

Stejného roku vyšla životopisná kniha **Johann Stüdl, vizionář a objevitel**. Jedná se o dvojjazyčnou knihu, text je proveden zrcadlově v českém a německém jazyce. U horolezecké literatury se jedná o zcela ojedinělé provedení. Johann Stüdl byl jedním ze zakladatelů evropského alpinismu z přelomu 19. a 20. století. Obálka uvozuje jazykové

rozdělení obsahu, bílé obálce dominuje jméno horolezce, pod ním portrét rozděluje fotografie Prahy jako rodiště a Rakouska jako země úmrtí. Také tato kniha vyšla v brožované vazbě, ve formátu A5 o 260ti stranách. Publikaci doplňuje řada dobových i současných fotografií, ilustrací a horolezcových nákrešů.

Poslední publikací z roku 2015 je **Himaláj Karákoram Československé a české výstupy**. Jedná se o obrazovou publikaci o prvovýstupech českých a československých horolezců v nejvyšších horách světa. Kniha je v pevném vazbě a formátu A4, aby vynikly velkoformátové fotografie, místy pokrývající celé dvojstrany. Obálka má pro alpinistické knihy tradiční zpracování s velkou fotografií hory, nad jejímž vrcholem je vyobrazen titul, podtitul a autor knihy. Text knihy hraje pouze doprovodnou roli, zabírá menší prostor z celého obsahu knihy než fotografie a plní spíše funkci popisu fotografií.

Zpracování knihy Cílem je vrchol – titulní strana (vlevo), rozložení textu a fotografií (vpravo); foto A. Havelková

Vydavatelství Alpy Praha bylo donedávna zaměřené pouze na vydávání průvodců a map. Tři zmíněné beletristické tituly jsou grafickým zpracováním naprosto odlišné, především proto, že knihy mají odlišný obsah – biografie ve formě rozhovoru, dvojjazyčná biografie a obrazová publikace si vyžádaly odlišný knižní design.

1. 2. 8. OKRAJOVÁ VYDAVATELSTVÍ

Jelikož jsou knihy s alpinistickou tematikou zajímavé pro omezenou skupinu čtenářů, často vycházejí v rámci malých, okrajových vydavatelství, které fungují při grafických studiích a reklamních agenturách jako doplňkové, neurčené k masové produkci knih.

Příkladem je grafické studio **GRIFART s. r. o.**, založené roku 1997. Jedná se o reklamní agenturu, která založila vydavatelství bez záměru hromadné produkce. Vydává například tituly, jejichž autory jsou lékaři a zaměřují se na fyzioterapii pro lidi s různými onemocněními, mezi sedmi tituly najdeme také horolezeckou knihu **Hory, má panenka**, sondu do života současného nejúspěšnějšího českého horolezce, vyprávěnou z pohledu jeho dcery. Obsahově je kniha velmi zábavná, naproti tomu grafické zpracování nepůsobí příliš kompaktně a jednotně. Barevná titulní strana je pokryta koláží fotografií, uprostřed které se nachází červené pole s titulem, používajícím dva zcela odlišné fonty (klasický serifový s ručně psaným tiskacím písmem). Černobílý obsah knihy nenavazuje na pestrost a grafické provedení obálky, jen nadpisy kapitol používají jedno z písem z titulní strany. Místy je použito fontu evokujícího psaní na stroji, a to v pasážích, které popisují nemocniční zážitky a příhody (například z porodu Radkovy dcery) formou scénáře divadelní hry (popis scény, postavy, jejich repliky a popis činnosti). Oproti zmiňovaným horolezeckým publikacím má tato netradiční téměř čtvercový formát 23 × 25 cm. Na 120ti stranách najdeme text členěný do dvou sloupců, z toho dvacet stran obrazové přílohy a závěrečné tři strany pokryté barevnými logy sponzorů, kteří vydání knihy umožnili. Celkovou chaotičnost knihy uklidňuje rozdělení textu do dvou sloupců, díky kterým působí obsah, používající několika fontů, doprovodných prvků a ilustrací, přehledněji.

Hory, má panenka – titulní strana (vlevo), ukázka rozložení textu do sloupců a střídání fontů (vpravo); foto A. Havelková

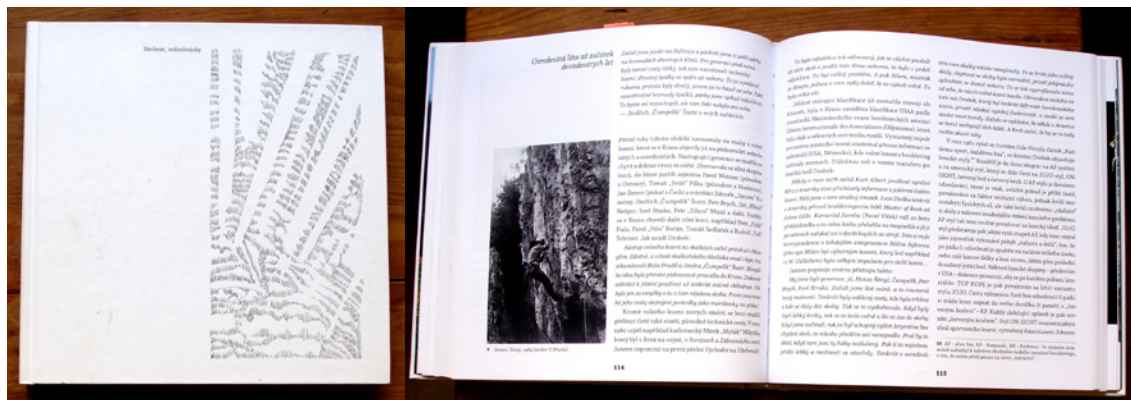
Dalším malým nakladatelstvím, zabývajícím se vydáváním okrajových knih, je **HighAsia**. Majitelem je cestovatel a horolezec Michal Kleslo, jehož zájmovou oblastí jsou postsovětské oblasti, především Kavkaz. Vydavatelství má na kontě několik turistických průvodců, jednu obrazovou publikaci **Hory** a beletristickou knihu **Kavkazské romance** (2013). Jedná se o knihu v brožované vazbě s 280ti stranami. Celá kniha je v černobílém provedení (obálka i vnitřní fotografie). Text, včetně nadpisů kapitol, je vysázen jedním jednoduchým bezserifovým fontem. Kniha působí jednoduše a kompaktně, fotografie

buď zabírají celou stranu nebo jsou opakovaně umístěny do horní poloviny stránky – tato pravidelnost přispívá k jednoduchému a jednotnému působení celé publikace. Sazbu a grafickou úpravu knihy provedl samotný majitel vydavatelství a autor v jedné osobě Michal Kleslo.

1. 2. 9. PUBLIKACE VLASTNÍM NÁKLADEM

Zvláštní kapitolou knih s horolezeckou tematikou jsou publikace, které nevycházejí v rámci žádného vydavatelství ale samonákladem, třeba jen s pomocí grafického studia či kompletně zpracované samotným autorem. Jedná se například o knihy vyprávějící historii specifické lezecké oblasti nebo popisující život lokálně významných lezeckých osobností, které zajímají úzkou skupinu čtenářů – horolezců.

Mezi tyto knihy patří **Sbohem, sedmíkrásky** z roku 2015. Sedmíkrásky mapují historii horolezectví v Moravském krase, kniha je plná rozhovorů, fotografií, nákrešů a plánek. Vydána byla díky crowdfundingové sbírce na internetu, do které přispívali samotní horolezci. Kniha má 228 stran v pevné vazbě a čtvercový formát 22 × 22 cm. Má zajímavě zpracovanou obálku – pravou polovinu zdobí jemná strukturální kresba, kterou nahoře doplňuje nenápadným písmem malé velikosti titul. Předádku zdobí fotografie – úvodní horolezci přicházející do skal, závěrečnou lezec odcházející. Textová část je rozdělena do dvou sloupců, včetně obsahu bezprostředně následujícího titul. Knihu doprovázejí barevné i černobílé fotografie, nákresy a koláže. Četné citace odděluje od zbytku textu použitím řezu kurzívou. Knihu uzavírá jmenný rejstřík, následovaný 20ti stranami

Sbohem, sedmíkrásky – netradičně pojatá obálka (vlevo), rozložení textu do sloupců (vpravo); foto A. Havelková

barevných fotografií. Přesto, že kniha nevyužívá standardních úvodních rozložení stran (tiráž, předtitul, hlavní titul atd.), působí mezi ostatními knihami velice kompaktně.

Narozdíl od většiny knih, vydaných pod hlavičkami různých vydavatelství, nabízí čtenáři **Sbohem, sedmíkrásky** kromě čtenářského zážitku i pozitivní vjemy estetické.

Většina horolezecky orientovaných knih na estetický dojem neklade přílišný důraz, textové části bývají zpracovány jednoduše s důrazem na čitelnost a významnou roli fotografií, obálky se snaží spíše prvoplánově nalákat čtenáře na slavné jméno autora a impozantní horské fotografie, nežli mít estetickou funkci a propracovaný design.

Vydáváním horolezecké literatury se v České republice zabývají okrajově velká vydavatelství, stejně jako vydavatelství malá, která se na ni pak přímo zaměřují. Společným znakem pro grafický design těchto publikací je důraz na poutavou obálku, jednoduché zpracování textu a velký význam doprovodných fotografií. Velmi častým jevem je také umístování reklam na konec, někdy i na začátek knihy, jako důsledek sponzorovaného financování vydávání těchto publikací.

2. PADAJÍ HVĚZDA

Padající hvězda se v roce 2013 dočkala prvního českého vydání, které svojí grafickou podobou kopíruje 8. španělské vydání (Bajáme una Estrella, Ediciones Desnivel, Madrid, 2013). Při rozboru českého vydání jsem hodnotila volbu formátu, strukturu knihy, její grafickou úpravu (tedy umístění textu a ilustrací), typografické zpracování textu a použité ilustrace, zvolenou vazbu a v neposlední řadě celkové fungování knihy v provázanosti s jejím obsahem.

Knižní grafik přemýšlí, jakou podobu dá každé stránce, jak bude text komunikovat s ilustrací, zamýšlí se nad tím, kdo bude čtenářem knihy a kde ji tento čtenář bude číst. To jsou jedny z mnoha aspektů, které je nutné při tvorbě knihy brát v úvahu. V této části diplomové práce se na knihu podívám očima poučeného čtenáře a z jeho pozice zhodnotím, jak se grafikům Padající hvězdy podařilo na výše uvedené otázky odpovědět, hlubšího rozboru knihy pak využiji k vlastní praktické tvorbě nové vizuální podoby knihy. Brněnské vydavatelství Montana, které knihu vydalo, je poměrně malé a úzce specializované na horolezeckou veřejnost. Vznik knihy také podpořilo dalších šest sponzorů, je tedy pravděpodobné, že finanční stránka měla na konečnou podobu knihy rozhodující vliv.

2. 1. O AUTORCE

Miriam García Pascual se narodila roku 1963 ve španělském městě Tafalla. Přestože se k horolezectví dostala poměrně pozdě (ve 14ti letech), byla jednou z nejúspěšnějších španělských horolezek své doby. Celý život psala texty, poezii, cestovní deníky – díky tomu mohla vyjít kniha Padající hvězda. Vystudovala pedagogiku, v roce

1986 se zúčastnila prvních a posledních lezeckých závodů, které vyhrála. Výhru využila k možnosti cestovat. Se spolulezkyní se staly prvními španělskými horolezkyněmi, které vylezly na El Capitan v Yosemitech. Od té doby má na kontě několik prvních ženských přeletů jak v Americe, tak ve Španělsku. Roku 1988 cestovala do Ameriky po třetí, procestovala ji od Yosemite po Patagonii. Z deníkových zápisů této cesty je poskládána kniha *Padající hvězda*. V roce 1992 odjela na expedici na indskou horu Meru, odkud se již, se svými třemi spolulezci, nevrátila.

Miriam García Pascual, bivak ve stěně El Capitana, Yosemite ⁶

2. 2. FORMÁT, VAZBA

Padající hvězda je útlá kniha o 64 stranách při formátu 23,5 × 16,5 cm. Vydavatelství se rozhodlo pro použití brožované vazby se záložkami. Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV) definuje brožovanou vazbu jako *nejjednodušší a nejlevnější druh vazby, určené pro knihy omezené trvanlivosti nebo pro prozatímní vazby knih, u nichž se naopak předpokládá nákladnější vazba. Složky, jednotlivé archy, případně seříznuté na volné listy jsou ve hřbetu jen lehce zaklížené a přelepené páskem papíru, případně ještě šité nití jednoduchými stehy, nebo v některých případech drátem*

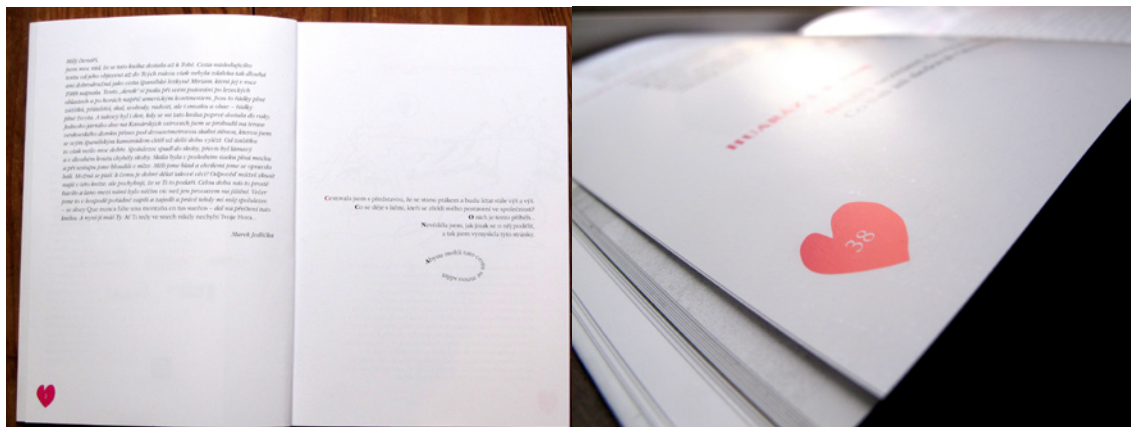
*a pak zavěšené do papírové nebo kartónové obálky.*² Jedná se o vazbu s měkkými deskami, jednotlivé složky knižního bloku (celkem 7) jsou prošité a slepené na hřbetu. První a poslední list knižního bloku je u hřbetu přilepený k obálce, kniha nemá tzv. předsádku, tedy dvojlist většinou silnějšího papíru, spojujícího knižní blok s deskami. Podle základního dělení knih dle vazby se jedná o vazbu měkkou, neboli z angličtiny paper-back. Nevýhodou této vazby je, že kniha má tendenci se sama zavírat – přesto se však tato částečně šitá vazba lépe přizpůsobí otevření než vazba lepená. Pokud chce čtenář zabránit zavírání knihy, má-li ji při čtení položenou před sebou, je nutné ji v místě sešití silněji zmáčknout. V případě lepené vazby by kniha měla při tomto zacházení mnohem menší životnost než jakou má při zvolení vazby šité.

Martin Pecina v knize *Písmo a typografie* uvádí, že *kniha slouží čtenáři a volba knižního formátu má být podřízena tomu, jakým způsobem a na jakých místech čte. Volba formátu je první věc, kterou by měl úpravce řešit, protože vychází z obsahu a ovlivňuje všechny ostatní parametry knihy.*³ Příběh *Padající hvězdy* je krátký a intenzivní, takový, který čtenář přečte jedním dechem. Nejedná se tedy o knihu, jejíž funkcí bude ležet na stole a sloužit k dlouhým hodinám listování. Není to ani dlouhý román, který si čtenář každý večer otevře před spaním. *Padající hvězda* je autentické, místy až překotné vyprávění. Čtenář ji vezme do ruky doma, s knihou odejde do práce, bude ji mít v ruce při cestě v tramvaji – bude ji nosit s sebou od otevření, až dokud ji nedočte. Tomu by měl být přizpůsobený i zvolený formát. Čtenářsky nepřiliš přívětivé jsou pak široké záložky obálky (na přední i zadní straně knihy), obsahující informace o autorce. Při rychlém listování knihou většinou nedobrovolně donutí uživatele k rychlému skoku na konec či začátek knihy, podle směru, kterým listuje.

Vybraný formát je na hranici pohodlného držení knihy v jedné ruce a částečně lepená vazba, způsobující zavírání knihy, ztěžuje pohodlnou manipulaci při čtení.

2. 3. ZPRACOVÁNÍ TEXTU

*Zvolený typ písma vždycky určuje, jaký výraz bude literární dílo mít na druhý pohled, až odezní pouťová obálka.*⁴ Tak charakterizuje Martin Pecina volbu písma v knize *Písmo a typografie*. Písmo knize zaručuje jak čitelnost, tak v lepším případě i podtrhuje celkové vyznění publikace. Volba písma umožňuje přispět k celistvosti a jednotě knihy. *Padající hvězda* má vizuálně velké písmo, které přesto na ploše stránek nevynikne, a to kvůli širokým okrajům kolem textových polí. Jedná se o klasické serifové písmo, na nadpisy jednotlivých deníkových zápisů jsou použita velká písmena v růžové barvě. Zajímavostí je číslování stránek, jednotlivé číslice jsou vyobrazeny v růžovém srdci. Tento prvek příliš nezapadá do vizuální celistvosti knihy a ze stránek výrazně vyčnívá.

Padající hvězda: ukázka zpracování textu (vlevo), detail číslování stránek (vpravo);
foto A. Havelková

2. 4 ILUSTRACE

V knize najdeme původní ilustrace španělského vydání. Jsou to černobílé náčrty, doplňující nepravidelně textové pasáže. Jednotlivé ilustrace působí jako skicy, což je styl kresby, který by deníkový záznam dobře doplnil. Postavy jsou však místy schematické a až příliš karikované, což nenavazuje na naladění ani obsah textu. Ilustrace tak snižují jeho obsahovou hodnotu.

Ukázka ilustrací a jejich rozložení v rámci textu; foto A. Havelková

2. 5. OBÁLKA

Dalším, na první pohled nejviditelnějším prvkem, který má za úkol upoutat pozornost čtenáře, je knižní obálka. Obálka knihu otevírá a zároveň ji uzavírá v jednotný celek. Je první věcí, která může rozhodnout o tom, zda ji čtenář otevře nebo ne. Zve ho k nahlédnutí dovnitř, ale svým zpracováním zároveň naznačuje, jaký je vnitřní obsah. Vnější vzhled knihy by měl, jak uvádí Lakshmi Bhaskaranová v knize *Design publikací*, korespondovat s jejím obsahem, měl by také grafickou podobou plynule navazovat na zpracování obsahu knihy. Dobře navržená obálka musí také jasně a stručně sdělovat, o čem publikace je.

Obálku *Padající hvězda* tvoří její název, jméno autorky, logo vydavatelství a jediný barevný obrázek, který kniha obsahuje. Ilustrace přechází přes hřbet knihy z přední na zadní stranu. Převažuje na ní modrá a žlutá barva, které následně ve zbytku knihy vystřídá barva růžová, obálka tedy koresponduje s vnitřním obsahem knihy pouze písmovým fontem názvu a jména autorky, který se následně opakuje na první straně knižního bloku, zde ovšem již za použití růžové barvy. Na zadní straně obálky najdeme hodnocení knihy od čtyř významných osobností českého horolezectví, rámeček s ISBN a čárovým kódem.

Obálka navozuje jiný pocit, než který má čtenář po otevření knihy. Díky ilustraci je první dojem z knihy spíše živý a dynamický, vnitřní zpracování pak působí vlivem zvoleného písma a jeho rozložení spíše klidně a staticky. Po otevření knihy tak kniha nenabízí návaznost obálky s obsahem, obálka samotná jako by chtěla uvádět jinou knihu, než jakou najde čtenář uvnitř.

Padající hvězda – přední a zadní strana (vlevo), přední záložka s informacemi o autorce (vpravo); foto A. Havelková

Zpracování českého překladu knihy *Padající hvězda* spadá pod menší vydavatelství Montana a odpovídá výsledovanému trendu méně kvalitnějšího grafického zpracování knih v malých vydavatelstvích, pravděpodobně jako důsledek omezených finančních prostředků.

Padající hvězda: hlavní titul, umístěný na první liché stránce (nahore), vnitřní text s rozložením ilustrací – ukázka (dole); foto A. Havelková

3. PRAKTICKÁ ČÁST – TVORBA KNIHY

Prvním krokem před samotným vytvářením nové knihy bylo přepsání původního textu. Ten jsem, v jednotlivých textových polích, ručně sepsala v grafickém programu Adobe InDesign. Vzniklo tak 32 stran zaplněných jednotlivými textovými poli. Následoval výběr formátu, písma a kresba ilustrací. Nanečisto vyfotografované ilustrace jsem umisťovala, spolu s textem, do konečného souboru o velikosti nově zvoleného formátu. Následovalo skenování fotografií, jejich úprava ve Photoshopu, aby nebyl vidět podkladový papír, finální úprava sazby textu a nakonec odeslání knihy do olomoucké společnosti Booksprint, zabývající se knihařským zpracováním.

3. 1. FORMÁT

Pro svoji verzi knihy jsem se rozhodla hledat menší formát, než má originální vydání (16,5 x 23,5 cm). Formát jsem, po vytisknutí zkušebních verzí, zmenšovala nadvakrát. Dostala jsem se až k rozměrům 14 x 21,5 cm, podle jedné z knih, kterou vlastním, a jejíž formát jsem si tedy mohla vyzkoušet v ruce na hotové publikaci. Následně po formátu jsem začala hledat vhodné písmo a v souladu s ním jeho velikost.

3. 2. PÍSMO, SAZBA TEXTU

Pro zvolený menší formát jsem se rozhodla hledat i menší písmo. Oproti písmu z *Padající hvězdy* jsem hledala takové, které bude působit intimně, ne technicky, ale tradičně a zároveň bude čtením evokovat rychlost a intenzitu psaní textu. První volbou bylo písmo Andulka Book Pro, které jsem vyhledala v knize *Písmo a typografie* jako univerzální, velmi dobře čitelné písmo. Ve zkušebních verzích tisku však písmo neodpovídalo mé představě, zdálo se příliš hubené, vysoké a velké, což navozovalo dojem státnosti a klidu, spíše než uspěchanosti (byť intimnosti) textu, který autorka napsala.

Proto jsem zkoušela hledat drobnější písmo, které bude po řádku spíše „běžet“ a přesto zanechá dojem intimnosti a osobního rázu textu. Volbou, u které jsem se rozhodla zůstat, je písmo Adobe Garamond Pro. Toto písmo bylo vytvořeno roku 1989 na základě antikvy francouzského tiskaře a typografa Clauda Garamonda ze 16. století. Jedná se o rodinu písma se základním řezem, polotučným a tučným řezem (to samé platí pro kurzívu). Přes prvotní volbu velikosti 10 bodů, která se ukázala jako obtížně čitelná, jsem nakonec zůstala u velikosti 11 b.

Ve zpracování textu jsem se rozhodla vyhnout barevnému odlišení názvu kapitol a především původní podobě číslování stránek, která spočívala v umístění čísla stránky

do malého růžového srdce v rohu.

Experimentovala jsem také s ručním psaním – titul knihy a nadpisy kapitol psané vlastní rukou. Tato forma může podtrhnout osobní ráz textu a přiblížit deníkovou formu čtenáři. Nicméně, v celkovém vyznění knihy, ručně provedené nadpisy příliš kontrastovaly s drobným písmem samotného textu, proto jsem zvolila provedení nadpisů stejným fontem v řezu semibold.

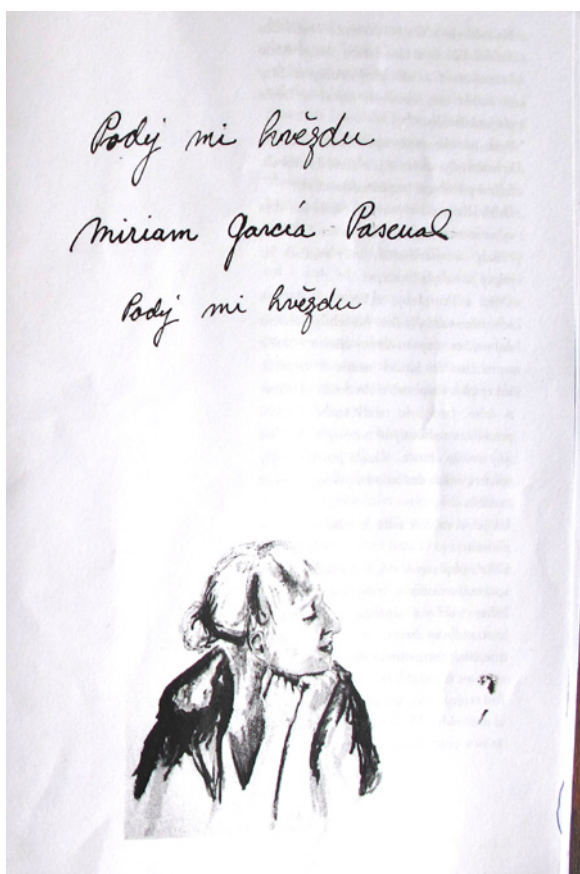
Níže uvádím příklad textu knihy v provedení Andulka Book Pro (11b) a finální písmo: Garamond Pro (11b):

17. 10. 1988

Vymyslela jsem si tréninkový okruh a také jsem našla hned u řeky několik velkých balvanů na lezení. Často podnikáme dlouhé výlety až do laguny Capré, k Piedra de Fraile... nebo navštěvujeme sousedy. Čím dál víc se mi tady líbí žít.

17. 10. 1988

Vymyslela jsem si tréninkový okruh a také jsem našla hned u řeky několik velkých balvanů na lezení. Často podnikáme dlouhé výlety až do laguny Capré, k Piedra de Fraile... nebo navštěvujeme sousedy. Čím dál víc se mi tady líbí žít.

*Zkušební varianta s ručně psaným titulem;
foto A. Havelková*

3. 3. ILUSTRACE

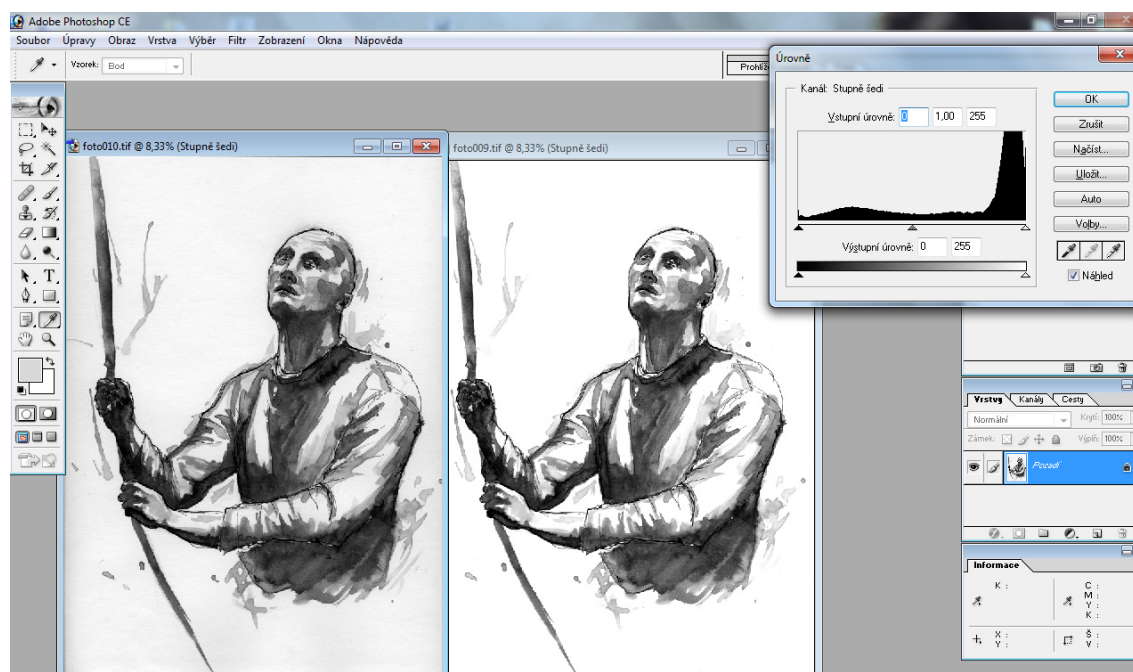
Ilustrace, použité v českém (a původním španělském) vydání knihy byly jednou z mých hlavních motivací pro přetvoření knihy. Již při prvním čtení se mi vybavovaly vzpomínky a konkrétní fotografie, které se mi spojovaly s pasážemi textu. Bylo tedy jasné, že část ilustrací bude překreslení mých vzpomínek a jejich začlenění do textu Miriam. Zároveň jsem se v textu knihy našla, a proto má Miriam v ilustracích moji podobu. Její matka, která prostupuje v celém textu knihy jako člověk, ke kterému se autorka obrací, má podobu mojí matky.

Na původních ilustracích jsem kritizovala přílišnou jednoduchost, místy až kariovanost, neodpovídající hluboce textu. Na druhou stranu jsem se ve svých ilustracích také rozhodla držet jednoduchosti, a to volbou obyčejné černobílé kresby tuší. Chtěla jsem tak zachovat bezprostřední působení kreseb, které jako by byly nakresleny stejně rychle a autenticky, jako zaznamenaný text. Velkým motivem knihy je pták, jako vytoužený tvor autorky, ke kterému se přirovnává, kterému závidí volnost, a který se jí někdy vysmívá za to, že neumí létat. Proto se ptáci vyskytují na několika ilustracích.

Vlevo příklad ilustrace a vpravo fotografie, která sloužila za předlohu; foto A. Havelková

Všechny ilustrace jsem naskenovala v 8mi bitových stupních šedi v rozlišení 600 dpi. Následně jsem je pomocí křivek v Adobe Photoshopu upravila tak, aby nebyl vidět podkladový papír. Některé ilustrace formátu A3 jsem skenovala nadvakrát a poté je ve Photoshopu spojila.

Ukázka úpravy naskenovaných ilustrací v Adobe Photoshopu pomocí nástroje křivky; foto A. Havelková

3. 4. VAZBA

Původní vydání má levnější, lepenou vazbu se záložkami. Pro své diplomové vydání jsem volila vazbu šitou s pevnými deskami. Hlavní výhodou šitých vazeb vidím v snadnější otevíratelnosti a delší životnosti. Knihy s horolezeckou tematikou, vydávané menšími vydavatelstvími, mívají často právě méně nákladné lepené vazby. Šitou vazbu používají velká vydavatelství hlavně na knihy románového typu a na velké obrazové publikace. Šitá pevná vazba se také objevuje na starších vydáních horolezeckých průvodců. Padající hvězda je kniha z počátku devadesátých let, kdy většina knih vycházela v kvalitní pevné vazbě, i proto se chci k tomuto typu vrátit ve svém vydání.

Konkrétně jsem zvolila vazbu V8. Jedná se o šitou vazbu s několika variantami provedení knižních desek. Původně používané knihařské plátno dnes nahrazují levnější a výrobně jednodušší laminovaný papír (V8a) či lakovaný papír (V8b), případně další materiály, jako například imitace kůže (V8c).

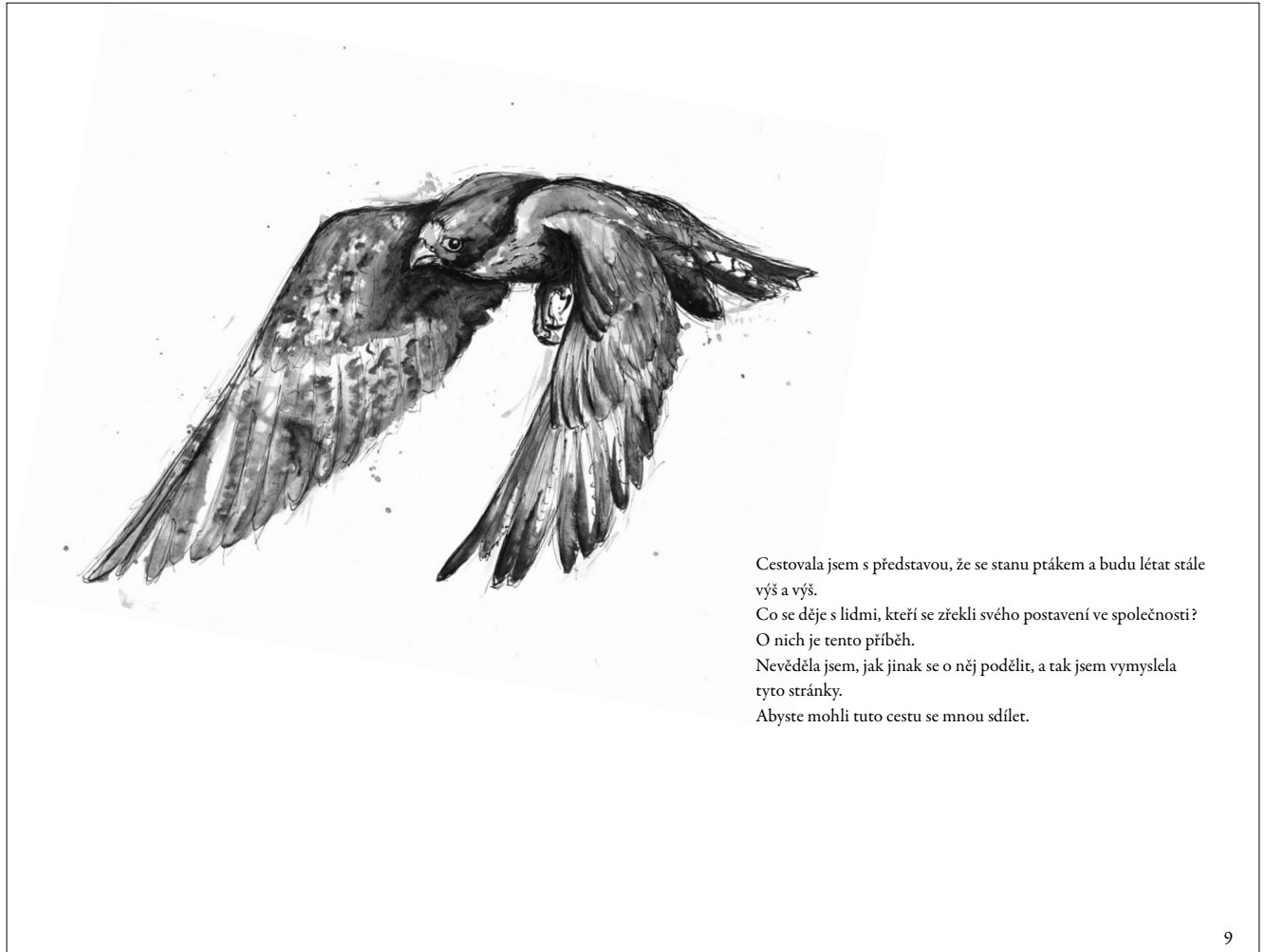
3. 5. NÁZEV

V originále španělského jazyka zní název knihy *Bajáme una estrella*. Do českého jazyka byla kniha přeložena jako *Padající hvězda*. Při přečtení knihy jsem získala dojem, že název neodpovídá povaze knihy ani povaze autorky – působil na mne, jako by měla padající hvězda ztělesňovat autorku a její hledání místa na světě, či neúspěch její výpravy při zdolávání vrcholu patagonské hory Fitz Roy. Konzultovala jsem původní název s mluvčími španělského jazyka a všichni se shodli na tom, že český překlad je velice daleko od španělského významu spojení *bajáme una estrella*. Nicméně se mi nepodařilo zjistit doslovný překlad. Zvolila jsem tedy jeden z navrhovaných, který podle mne více vypovídá o vnitřním obsahu textu i o osobnosti autorky. Kniha se tedy v mém podání jmenuje *Podej mi hvězdu*. Tento název evokuje člověka se snem, na který se snaží dosáhnout za pomoci někoho blízkého.

3. 6. PLAKÁT

Součástí zadání mé práce bylo také vytvoření plakátu/posteru informujícího čtenáře o vydání knihy. Plakát jsem vytvořila jako fotografickou kompozici horolezeckého lana, horolezeckých karabin a knihy. Rozhodla jsem se doplnit její citací, která podle mne nejlépe vystihuje obsah celé knihy. Plakát je součástí obrazové přílohy.

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA
—
REALIZACE KNIHY

Cestovala jsem s představou, že se stanu ptákem a budu létat stále
výš a výš.
Co se děje s lidmi, kteří se zřekli svého postavení ve společnosti?
O nich je tento příběh.
Nevěděla jsem, jak jinak se o něj podělit, a tak jsem vymyslela
tyto stránky.
Abyste mohli tuto cestu se mnou sdílet.

THIS IS AMERICA

Adiós

Dívám se zpátky. V sedačce v letadle sním. Kreslím si do mraků křehký obrázek, který se hned začne pomalu rozpíjet. Ve vzduchu se vznášejí pouze kocovina vzpomínek, které se vzápětí třeští o zem. Těch vzpomínek, jež mě pálí v hlavě a nutí mě smát se pokaždé méně a méně. Jednou jsem se rozhodla a už nemá smysl dívat se zpět ani dopředu, přemýšlet, co by kdyby. Včerejšek neexistuje a zítřek je příliš daleko. Vybrala jsem si svobodu, ta je mou společnicí na cestách a ta nezná samotu ani něhu.

San Francisco

Přistáli jsme v San Franciscu, naše zavazadla však letěla až do Los Angeles. Jednu noc jsme strávili na letišti a další, ještě horší, v hotelu za osm dolarů. Za tu částku nám toho moc nabídnout nemohli, ale toho chlapíka z recepcce bych nakopala, kdyby si řekl jen o trochu víc.

Pozůstatky stylu hippies, smrad hniloby a květinový úsměv mezi krysami a odpadky. Navaluje se mi tu a vzpomínám na nejrůznější hotely, které jsem už zažila: vlaková nádraží, zádveří hotelů, hamaka zavěšená ve stěně, bivaky bez spacáku... Nic se nedalo srovnat s tímto kouskem podlahy, s touhle zoo plnou kryš, blech a neméně zajímavých existencí s dlouhými vlasy, kytarami a barevnými košilemi.

O dva dny později se objevilo naše vybavení, a tak jsme poslední noc strávili raději v letištní hale a střídali se v hlídání zavazadel, aby nás nikdo neokradl...

Pohlednice

Dnes píšu pozdravy, chladné a strohé. Je to jen čmárání inkoustem na papír. Pohlednice, které nic neříkají, protože není co říci. Už nějaký čas nepřemýšlím a nechci nic cítit.

Jsem odtržená od okolí, vykořeněná jako nějaký kočovník.

Zbývá jen možnost zapomenout. Čas a dálky vše zahojí. Kéž by to byla pravda!

Přesto má nostalgie jakýsi sladký nádech, snad proto, že většina vzpomínek je dobrých.

Sbohem...

Když jsem opouštěla Riglos, skalní věže plakaly a jejich slzy měly barvu mědi. Při odjezdu z Yosemiteů chytil El Capitan jako dítě při záchvatu – hromy se rozléhaly údolím, byla cítit síra a letní déšť zmáčel půdu.

Jdu hledat další kopce a stěny. Vykládali mi, že více na jihu, tam v Patagonii, se tyčí nejkrásnější hora ze všech.

Nieméne, El Capitan je pro mě jedinečný, byl mým prvním, v jeho stěně jsem strávila pětáctýřicet dní. Jsme jako staří přátelé.

Skrze sklo autobusu vidím ohromné srdce z kamene a šedé slzy, kterými se ostýchavě v tichosti loučí.

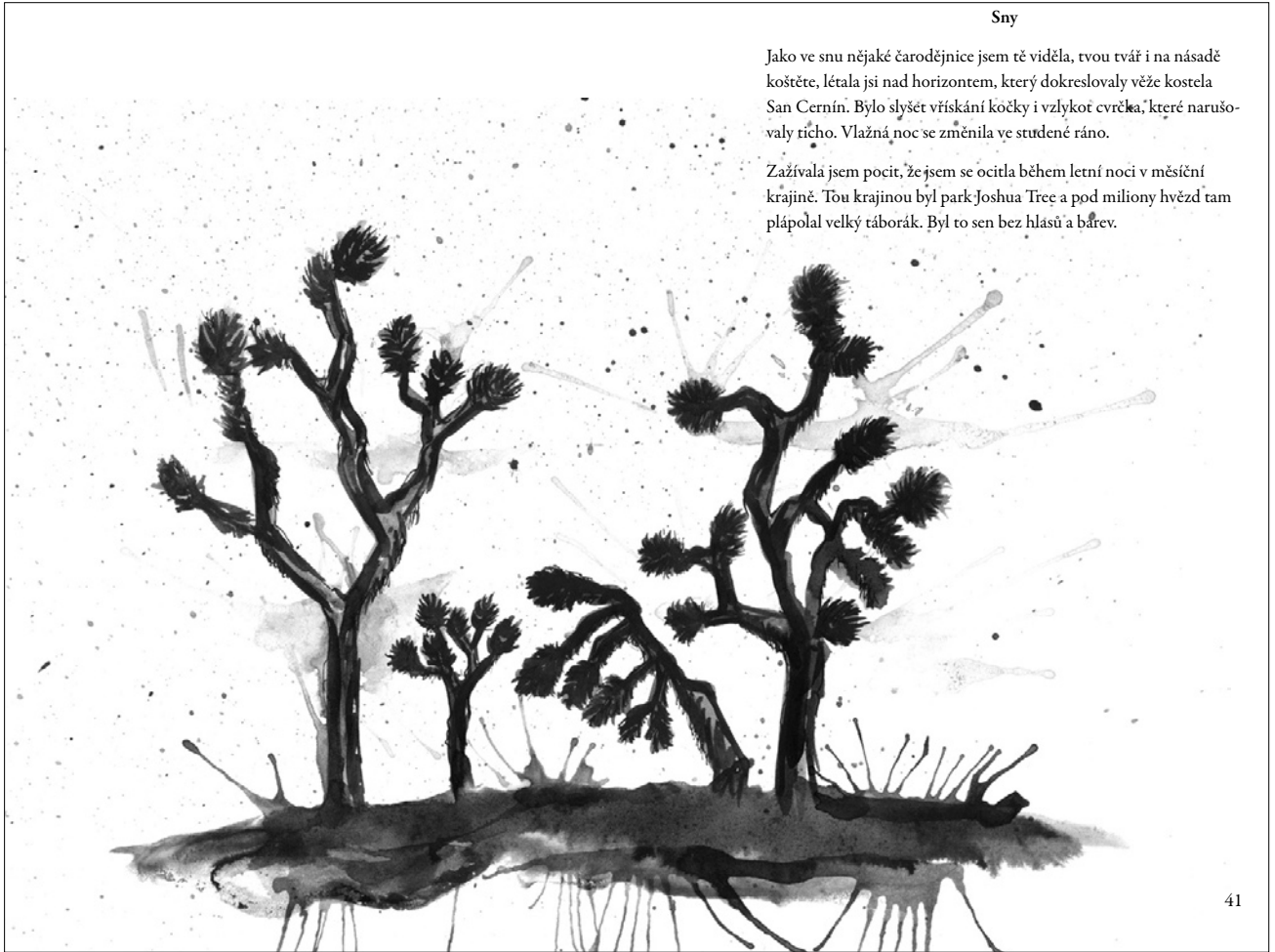
32

Realizace dvojstrany 32 - 33

Sny

Jako ve snu nějaké čarodějnice jsem tě viděla, tvou tvář i na násadě koštěte, létala jsi nad horizontem, který dokreslovaly věže kostela San Cernín. Bylo slyšet vrískání kočky i vzlykot cvrčka, které narušovaly ticho. Vlažná noc se změnila ve studené ráno.

Zažívala jsem pocit, že jsem se ocitla během letní noci v měsíční krajině. Tou krajinou byl park Joshua Tree a pod miliony hvězd tam plápolal velký táborák. Byl to sen bez hlasů a barev.

41

Realizace dvojstrany 40 - 41

Bariloche (Argentina) – dům u jezera

Jorge nám nabízí dům, který postavili jeho rodiče – jakýsi přístřešek z trámů a cementu. Venku sněží, a přestože si vaříme čaj, nemůžeme se nějak vnitřně zahřát. Přežijeme v přístřešku pět dní a přemýšlíme, že musíme změnit styl našeho cestování, nebo toho nechat úplně.

Nakonec se rozhodujeme „vyplýtvat“ deset tisíc peset a pronajmout si malý domek na břehu jezera. Domek je ze dřeva, v jeho okolí je spousta borovic a vede k němu kamenná cesta. Je malý, ale má ohromné okno, za nímž vždycky prší a jsou v něm vidět hory. Líbí se mi, že je tak malý, a tudíž se do něj nevejde moc věcí. Naopak vše, co se do něj vejde, je důležité. A když velice jemně prší a uvnitř je teplo, jakýsi malý nezbedný skřítek ve mně mi způsobuje mravenčení. Je to stav mezi uvolněností a radostí, mezi tím modrým a tou šedí... Jako když máš ráda celý svět a cítíš se spokojená, smutná i šťastná zároveň.

To město za oknem je Bariloche.

Obyčejný den

V Bariloche celé dny prší. Občas sněží, ale obvykle pořád lijí. Čas od času zpoza mraku vysvitne paprsek slunce. V nějakém sportovním záchvatu jsme se zapsali do posilovny, přestože Risi z toho má klaustrofobii a snaží se klást odpor.

Jenže v tělocvičně se lézt nedá. Nicméně v letištní hale je jedna fajn stěnka: žulové desky plné děr a chytů. Hlídač v hale nám uvěřil, že jsme „very important expedition“ a trénujeme tady na Patagonii. A tak každý den lezeme v letištní hale nahoru a dolů. Je to trochu srandovní, ale „tropicke“ topení v hale je něco příliš cenného na to, abychom to odmítli kvůli naší nesmělosti. Také zvažujeme možnost dát na zem nějaký klobouk a zkusit tak zlepšit naši ekonomickou situaci, ale hlídači v hale by se to asi nelíbilo...

Když nesněží, stoupáme k našemu „hřišti“. Sedm kilometrů od domku se totiž nacházejí velké skalní stěny a dobré lyžařské terény. Občas se jdeme projít kolem jezera, a když se cítíme vyložené „evropsky“, jíme pizzu se sousedy a přáteli.

V Bariloche jsme se spřátelili hned s několika fajn lidmi. Nejstaršímu je dvacet let. Je to legrační, protože chodíme na párty adolescentů, posloucháme Pink Floyd a bavíme se o škole. Život je tady trochu jiný – lidé nechodí do barů, protože na to nemají peníze. A jelikož je tady hodně místa, lidé nebydlí v pátém nebo osmém patře, ale na pátém nebo osmém kilometru. Večírky se dělají doma a místo sendvičů a Coca-Coly se servírují jelita a jehněčí. Místo o fotbale a nezaměstnanosti se baví o inflaci a státním dluhu. Řeči o práci neberou příliš vážně, jsou to pro ně „zbytečnosti“.

Bariloche je město krásných lidí, už jen proto, že pokud chceš v Argentíně lyžovat, je potřeba být „krásný“ a mít hodně peněz. Žili jsme tady měsíc v poklidné monotónnosti a ony obyčejné, běžné věci působily jako balzám na duši. Brzy se zase vydáme na cestu a tentokrát to bude tvrdé.

Ze začátku jako kdybych viděla sobě, později se však brnkánek vrhá do mnohem náročnějších pochůbků, které s sebou nesou velká rizika. V lásece k borám a velkým kopáním se však zdají nepodstatná. Příběh odůvodně, až hovorami posadlé dívky, lery je oborově detaily, jež, troufám si říci, vidí jen ženy.

Helena Lipenská

Krásná kněžka popisující zážitky mladé lečby, která našlabilu různé konty země. Její zápisky jsou psané srdcem. Díky tomu, že jsem v Peru byla také, dávám, o čem píše. Knížka je zajímavá a čtivá. Tomu, kdo má nád cestování a lezení, doporučuji si ji přečíst.

Edita Lopotová

Máte štěstí, protože držíte výjimečnou knihu, která popisuje sily příběh o touze a poznání, v níž jde o zapnutí a odvaha ruku v ruce s obnavní a mrazivými strachem. Přečtete si deník aktivní ženy, jež dokázala v těch nejděsivějších podmínkách tabě, že před ní m usí hluboce smeknout i mužská ješitnost. Cervenou mší spojíte všechny příběhy je lezení v různých horstvech světém osněm nad tím vším ční zaznamenaná lidskost a dokonalý popis počtu, jiné každá vlnová bylost, i bez znalosti horolezectví, okamžitě porozumí.

Marie Holkové

PODEJ MLHVĚZDU

Miriam García Pascual

Padající hvězda, vzpádající se do obnůstroje malých střípků, takový je můj dojem z této knihy. Co střípek, to zlomek života horolezky Miriam García Pascual. Vedle běžných potíží člověka na cestě za snem to jsou zlomky obnůlení i obnů napětí, neuvěřitelných lezeckých dovedností, bolesti a lhostejnosti, trpělivosti a umanutosti, a konečně i toho všeho nebo fláda, které nazýváme štěstím. Střípký toho, co jí dává horolezectví, ta „bratrá a neuvěřitelná věšák, kterou nikdy nepokobopis, šlenství, do nebož se vrháme znovu a znovu, a které za to vždy stojí“. (Dle vlastních slov autorky.) Jsou to střípký filozofie člověka, který je stále na CESTĚ a jen občas zastává onen pocit vyumutí, vesměs nebo klidu duše, kdy všechny touhy zůstaly v minulosti a ty budoucí se ještě nestaly vynořit.

Dina Štěrbová

Na světo jsi přišla 14. července v městečku Tafalla. Jako by ti toro datum předpovědělo bohary život, avšak i plný nebezpečí. Brzy jsi začala lezt, cestovat, užívat si života plnými doušky.

Byla jsi ohromně upovídaná, psala jsi krásné věci a občas si je i sama ilustrovala. Svými příběhy si inspirovala ostatní.

Odjížděla jsi na výpravy a vracela ses, abys vyrazila zase jinam. Milá, laskavá, bystrá. Někdy jsi byla štamná, jindy smutná, ale nikdy jsi nebyla lhostejná.

Odjet z Pamplony, z Evropy, bylo pro tebe něco tak běžného. Ale tehdy, koncem dubna, ses – oproti jiným cestám – chtěla rozloučit. Tvá ženská intuíce tě varovala, ale ty jsi byla pevně rozhodnuta nevímat si toho. Jaro bylo tehdy suché a jakési povadlé, s nazhroutlými odstřiny okru. Čde dny svítilo slunce, i když pro tebe byly některé z těch dní šedivé a přišlo, dokonce i sněžilo...

Už je to rok? A stále je těžké se přis to přenést. Odjela jsi přesvědčená, že tvá intuíce nebyla správná, a chtěla jsi to dokázat ostatním. A během té doby jsi nepřestávala psát, tak jak jsi to vždycky uměla.

Dne 20. května zůstal tvój deník prázdny a my jsme ti nestalili říct tolik hezkých věcí... Ani tvoje matka, ani my všichni, kteří jsme tě měli rádi tolik, že nám ted není útechou, že jsi v objetí některé z hvězd.

Juanjo San Sebastián, Bilbao, 1991

Na světlo jsi přišla 14. července v městečku Tafalla. Jako by ti toto datum předpovědělo bohatý život, avšak i plný nebezpečí. Brzy jsi začala lézt, cestovat, užívat si života plným dousky.

Byla jsi ohromně upovídaná, psala jsi krátké věci a občas si je i sama ilustrovala. Svými příběhy si inspirovala ostatní.

Odjížděla jsi na výpravy a vracela ses, abys vyrazila zase jinam. Milá, laskavá, bystrá. Někdy jsi byla šťastná, jindy smutná, ale nikdy jsi nebyla lhostejná.

Odjet z Pamplony, z Evropy, bylo pro tebe něco tak běžného. Ale tehdy, koncem dubna, ses – oproti jiným cestám – chtěla rozloučit. Tvá ženská intuice tě varovala, ale ty jsi byla pevně rozhodnuta nevímat si toho. Jaro bylo tehdy suché a jakési povadlé, s nažloutlými odstinými okru. Celé dny svítilo slunce, i když pro tebe byly některé z těch dní šedivé a přišlo, dokonce i sněžilo...

Už je to rok? A stále je těžké se přes to přemést. Odjela jsi přesvědčená, že tvá intuice nebyla správná, a chtěla jsi to dokázat ostatním. A během té doby jsi nepřestávala psát, tak jak jsi to vždycky uměla.

Dne 20. května zůstal tvůj deník prázdný a my jsme ti nesačili říct tolik hezkých věcí... Ani tvoje matka, ani my všichni, kteří jsme tě měli rádi tolik, že nám teď není účehou, že jsi v objetí některé z hvězd.

Juanjo San Sebastián, Bilbao, 1991

11.52016_9_4018

PODEJ MI HVĚZDU
Miriam García Pascual

Padající hvězda, rozpadaající se do obilnospje malých strážníků, takový je můj dojem z této knihy. Co strážník, to slonek života honoležkyne Miriam García Pascual. Vědě běžných pořízi člověka na cestě za smem to jsou slonky obkolení i oblau, napětí, neuvěřitelných lezení, když dobrodružství, bolest a lítosti, trpělivosti a umanutosti, a konečně i toho vágního fluda, které nasyňáme všem. Strážky toho, co jí dává horeč, zecru, ta jboruá a neuzičená, všeh, kterou nikdy nepobovíš, šlenství, do něhož se vrháme znovu a znovu, a které za to vždy stojí“ (dle vlastních slov autoinky). Jsou to strážky filosofie slonka, který je stále na CESTĚ a jen občas sažívá onem počt vymanut, vesnír, nebo hlída duše, kdy všedny touhy zásady v minulosti, a ty budoucí se ještě nestaly vypráví.

Dina Šteřbová

Za začátku jako kdybych viděla sebe, později se však bradřka vrhá do mnohem náročnějších podání, které s sebou nesou velká rizika. V lase k borám a velkým kopcům se však zdají nepodstatná. Příběh odvážné, až hnaní posedlé dívky, který je oboržen denatly, jež, trojfeni si vrhá, udí jen ženy.

Helena Lipenská

Krásná knížka popisující zážitky mladé ležkyne, která naštvila různé komty země. Její zápisky jsou psané světem. Díky tomu, že jsem v Peru byla také, chápu, o čem píše. Knížka je zajímavá a čtivá. Tomu, kdo má rád cestování a lezení, doporučuji si ji přečíst.

Edita Vopaarová

Máte štěstí, protože držíte vyjímčnou knihu, která popisuje silný příběh o touze a posaznutí, v níž jde zapnutílost a odvaha ruku v ruce s obnavní a mrazivými strachem. Přečtete si deník čilné ženy, jež dokázala v těch nejročnějších podmínkách pustých vtebor bojovat se srdcem lva. A to tak, že před ní musí hluboce smeknout i mužská ješitnost. Červenou nití spojující všechny příběhy je lezení v různých borstvech světa, lidskost a dokonalý popis pocitů, jímž každá vnímaná lytosť, i les znalosti horečezecru, okamžitě porozumí.

Marek Holček

Prcha | Podaj mi hvězdu.indd 1

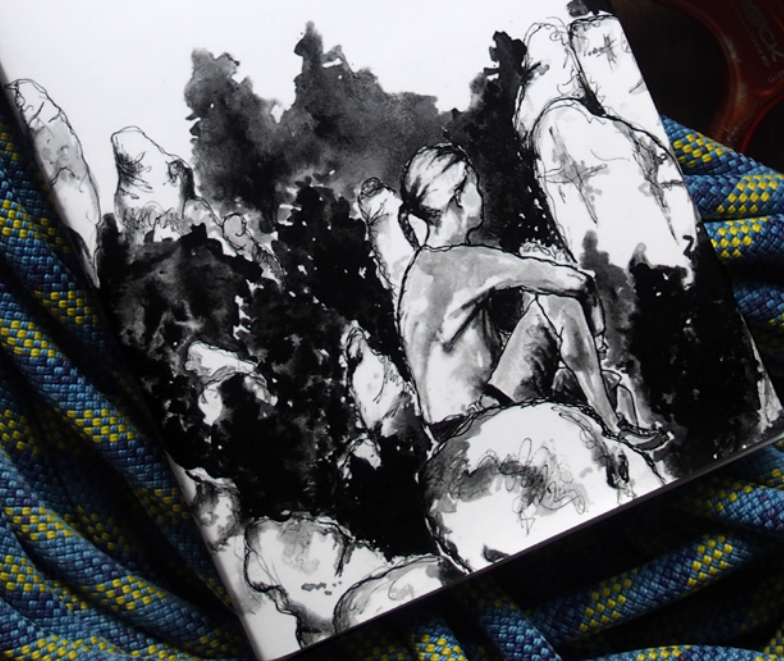
PODEJ MI HVĚZDU

Miriam García Pascual

*„Už nejsem nikým, žiji jen s absurdní
nadějí stát se ptákem a létat pokaždé
výš a výš.*

*Nejsem ani člověk, ani pták, jen někdo,
kdo se zmitá mezi svobodou a něhou,
mezi vzduchem a samotou.“*

PODEJ MI HVĚZDU
Miriam García Pascual

Propagační poster – realizace

PODEJ MI HVĚZDU
Miriam García Pascual

PODEJ MI HVĚZDU
Miriam García Pascual

Bariiloche (Argentina) – dům u jezera

Jorge nám nabízí dům, který postavili jeho rodiče – jakýsi přístřešek z trámů a cementu. Venku sněží, a přestože si vaříme čaj, nemůžeme se nějak vnitřně zahřát. Přežijeme v přístřešku pět dní a přemýšlíme, že musíme změnit styl našeho cestování, nebo toho nechat úplně.

Nakonec se rozhodujeme „vyplyvat“ deset tisíc peset a pronajmout si malý domek na břehu jezera. Domek je ze dřeva, v jeho okolí je spousta borovic a vede k němu kamenná cesta. Je malý, ale má ohromné okno, za nímž vždycky prší a jsou v něm vidět hory. Líbí se mi, že je tak malý, a tudíž se do něj nevejde moc věcí. Naopak vše, co se do něj vejde, je důležité. A když velice jemně prší a uvnitř je teplo, jakýsi malý nezbedný skřítek ve mně mi způsobuje mravenčení. Je to stav mezi uvolněností a radostí, mezi tím modrým a tou sedí... Jako když máš ráda celý svět a cítíš se spokojená, smutná i šťastná zároveň.

To město za oknem je Bariiloche.

Obvyčejný den

V Bariiloche celé dny prší. Občas sněží, ale obvykle pořád lijce. Čas od času zpoza mraku vysvitne paprsek slunce. V nějakém sportovním záchvatu jsme se zapsali do posilovny, přestože Risi z toho má klaustrofobii a snaží se klást odpor.

Jenže v tělocvičně se lézt nedá. Nicméně v letištní hale je jedna fajn sténka: žulové desky plné dřer a chytů. Hlídač v hale nám uvěřil, že jsme „very important expedition“ a trénujeme tady na Patagonii. A tak každý den lezeme v letištní hale nahoru a dolů. Je to trochu srandovní, ale „tropické“ topení v hale je něco příliš cenného na to, abychom to odmítli kvůli naší nespělosti. Také zvažujeme možnost dát na zem nějaký klobouk a zkusit tak zlepšit naši ekonomickou situaci, ale hlídači v hale by se to asi nelíbilo...

Když nesněží, stoupáme k našemu „hřišti“. Sedm kilometrů od domku se totiž nacházejí velké skalní stěny a dobré lyžařské terény. Občas se jdeme projít kolem jezera, a když se cítíme vyložené „evropsky“, jíme pizzu se sousedy a přáteli.

V Bariiloche jsme se spřátelili hned s několika fajn lidmi. Nejstaršímu je dvacet let. Je to legrační, protože chodíme na párty adolescentů, posloucháme Pink Floyd a bavíme se o škole. Život je tady trochu jiný – lidé nechodí do barů, protože na to nemají peníze. A jelikož je tady hodně místa, lidé nebydlí v pátém nebo osmém patře, ale na pátém nebo osmém kilometru. Večírky se dělají doma a místo sendvičů a Coca-Coly se servírují jelita a jehněčí. Místo o fotbalu a nezaměstnanosti se baví o inflaci a státním dluhu. Řeči o práci neberou příliš vážně, jsou to pro ně „zbytečnosti“.

Bariiloche je město krásných lidí, už jen proto, že pokud chceš v Argentíně lyžovat, je potřeba být „krásný“ a mít hodně peněz. Žili jsme tady měsíc v poklidné monotónnosti a ony obvyčejné, běžné věci působily jako balzám na duši. Brzy se zase vydáme na cestu a tentokrát to bude tvrdě.

Realizace knihy – obálka s přebalem a bez přebalu (nahore, textová část knihy – ukázka; foto A. Havelková

4. DIDAKTICKÝ PROJEKT

V rámci souvislé pedagogické praxe na ZŠ jsem se žáky 8. třídy věnovala dvě hodiny výtvarné výchovy tématu, zabývajícímu se grafickým zpracováním knihy. Jednalo se o komiksové zpracování básně Polednice ze souboru Kytice od Karla Jaromíra Erbena. Zadáním bylo v minimálně šesti komiksových polích ztvárnit děj básně či jeho úsek, který žáka zaujme.

Pomůcky: text básně Polednice, výkres A3, tužky, fixy, pastelky, pravítka

Časová náročnost: 3 x 45 minut

Téma komiksu jsem zvolila ve snaze vyhnout se tradičnímu malování barvami, které bylo na škole naplní většiny výtvarných hodin. Pro netradiční zpracování literárního tématu jsem vybrala tradiční námět – Polednici o K. J. Erbena. Na začátku hodiny jsem žákům rozdala několik komiksových knih pro inspiraci. Každý také dostal vytištěnou báseň, kterou jeden ze žáků přečetl nahlas. Zadání znělo zpracovat jakoukoliv část básně a to minimálně do šesti komiksových polí. Na výběr byla varianta černobílá – s pomocí fixů, či využití libovolných barev (fixy, pastelky, progres).

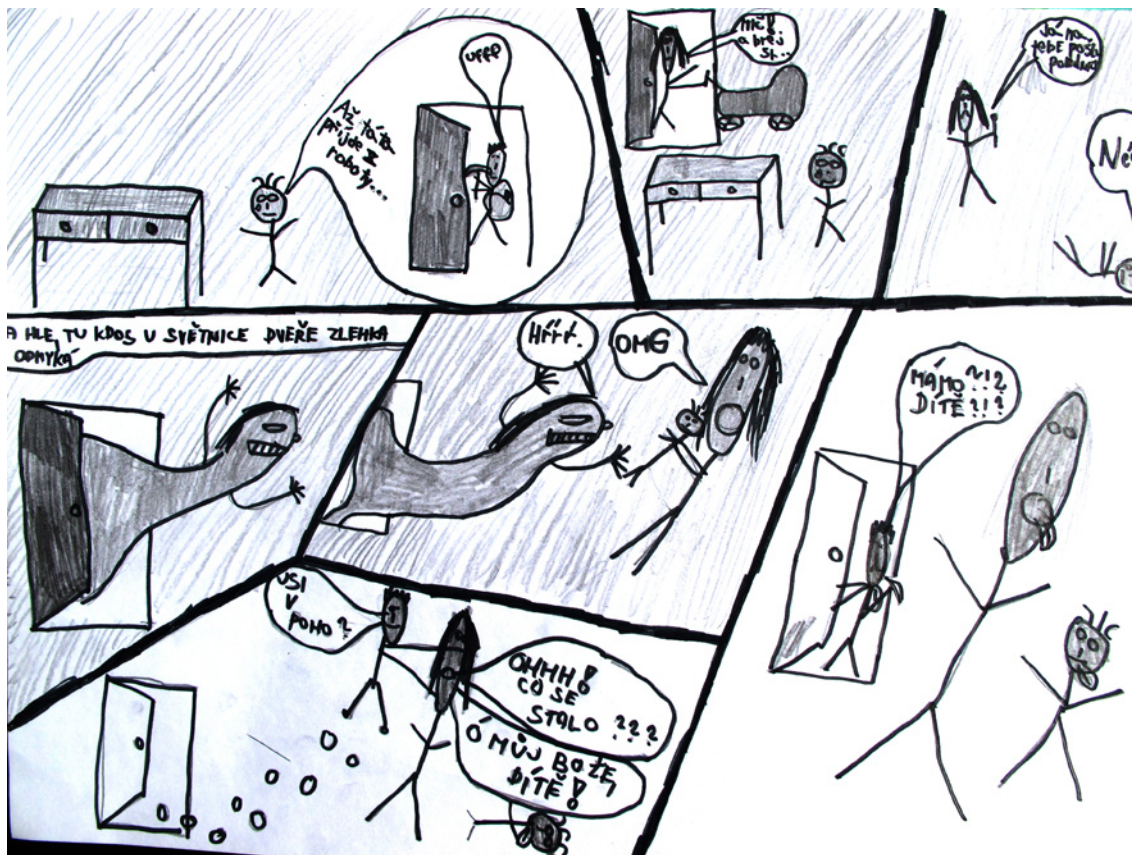
Hned na začátku se vyskytl problém, když jsem zjistila, že žáci špatně rozumějí ději básně. Pomalu jsme si ji znovu společně četli a vybraní žáci měli za úkol po každé sloce převyprávět její děj. Někteří žáci pracovali od začátku velice soustředěně, jiní měli problém s tím, že „neumějí kreslit“, na čemž jsem se jim snažila vysvětlit výhody komiksu, ve kterém nejde o realistickou kresbu, ale o nadsázku či karikaturu.

Dalším problémem, se kterým se někteří žáci potýkali bylo to, že si nedokázali představit, jak danou scénu nakreslit (jeden z žáků si postěžoval, že neví, jak vypadá lavice). Kresba komiksu nám zabrala dvě vyučovací hodiny s tím, že její žáci dokreslovali ještě za mé nepřítomnosti.

Zjistila jsem, že 45 minut je pro soustředěnou práci dětí velice krátký časový úsek. Než se žáci usadili, vysvětlila se činnost nebo se nachystaly práce z minula, uplyne z hodiny cca 15 minut, než se plně ponoří do práce, najednou zbývá na činnost samotnou zhruba 25 minut, což je důvodem, proč jsme časově poměrně nenáročnou práci dokončovali 2 – 3 vyučovací hodiny, přičemž i pro žáky samotné už pak činnost byla nezáživná, když ji museli fakticky dokončovat tři týdny.

Propojení pro žáky ne příliš záživné literatury s moderním komiksovým zpracováním se ukázalo jako efektivní. Komiksová forma byla dětem blízká a to jak tím, že většina komiksy alespoň občas čte, tak výtvarnou stránkou – odpadaly obavy z toho, že nedokážou realisticky zpracovat výjevy, ale mohly využít karikatur, zkratk a stylizace.

Ukázky realizací komiksu:

ZÁVĚR

Cílem mé diplomové práce bylo nové grafické zpracování knihy Padající hvězda. Knihu jsem, pod alternativním názvem Podej mi hvězdu, vytvořila – včetně nových ilustrací, písma, sazby textu i formátu.

Díky teoretické části jsem zmapovala česká vydavatelství, která horolezeckou literaturu vydávají a také jejich grafický design. Závěrem této teoretické části je, že horolezecká literatura má, v rámci českých vydání, mnoho společných aspektů. Jsou jimi především význam doprovodných fotografií, pozornost věnovaná poutavým obálkám knih a v neposlední řadě druhotný důraz na celkové působení knih, které jsou málokdy vydané jako celkově esteticky a designově propracované. Vysledovala jsem především trend poutavých přebalů, které cílí na čtenářskou skupinu horolezců.

Díky praktické části jsem se naučila pracovat v grafickém programu InDesign, prohloubila jsem své znalosti o typografii, knižním designu, sazbě a procesu výroby knihy. Proces vytváření ilustrací byl pro mne zároveň emočním zážitkem, díky kterému jsem mohla zmapovat své horolezecké zážitky.

CITACE

1. MATUŠÍK, Zdeněk. Průvodce. In: KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV) [online]. Praha : Národní knihovna ČR, 2003– [cit. 2016–02–03]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000001128&local_base=KTD
2. RICHTEROVÁ, Alena. Měkká vazba. In: KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV) [online]. Praha : Národní knihovna ČR, 2003– [cit. 2016–02–01]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000002362&local_base=KTD
3. str. 83, PECINA, Martin. Knihy a typografie. 2. vyd., rozš. Brno: Host, 2012. 308 s. ISBN 978–80–7294–813–0
4. srt 249, PECINA, Martin. Knihy a typografie. 2. vyd., rozš. Brno: Host, 2012. 308 s. ISBN 978–80–7294–813–0
5. str 34, BHASKARAN, Lakshmi. Design publikací: vizuální komunikace tištěných médií. V Praze: Slovart, 2007. 256 s. ISBN 978–80–7209–993–1
6. Miriam García Pascual [obrázek]. In: 25 aniversario de la desaparición de Miriam García Pascual [online]. [So, 23/05/2015, 20:59]. Dostupné z: <http://desnivel.com/cultura/25-aniversario-de-la-desaparicion-de-miriam-garcia-pascual>

POUŽITÁ LITERATURA

- MESSNER, Reinhold a MÁRTIN, Ralf–Peter, ed. Má cesta: život legendárního horolezce. 1. vyd. Praha: Brána, 2007. 228 s., [24] s. barev. obr. příl. ISBN 978–80–7243–308–7
- MESSNER, Reinhold. Žít a přežít. 1. vyd. Praha: Brána, 2014. 299 s. ISBN 978–80–7243–732–0
- MESSNER, Reinhold. Bouře na Manaslu: drama na střeše světa. 1. vyd. Praha: Brána, 2011. 135 s., [16] s. obr. příl. ISBN 978–80–7243–555–5
- MESSNER, Reinhold. Cerro Torre: tragédie na skalní jehle. 1. vyd. Praha: Brána, 2009. 255 s. ISBN 978–80–7243–415–2
- MESSNER, Reinhold. Cho Oyu: tyrkysová bohyně. Vyd. 1. Praha: Brána, 2013. 251 s., [8] s. obr. příl. ISBN 978–80–7243–629–3

MESSNER, Reinhold. Bílá samota: má dlouhá cesta k vrcholům Himálaje. Překlad Jan Hlavička. 1. vyd. Praha: Brána, 2004. 246 s. : il. ISBN 80-7243-211-7

MESSNER, Reinhold. Třináct zrcadel mé duše. Vyd. 2. Praha: Brána, 2002, ©1995. 225 s., [44] s. barev. obr. příl. ISBN 80-242-0730-3

MESSNER, Reinhold. Až na konec světa: výpravy v Himálaji a v Karakoram. Překlad Petra Schürová. 1. vyd. Praha: Brána, 2003. 186 s., [64] s. obr. příl. ISBN 80-7243-168-4

HARRER, Heinrich. Bílý pavouk: dobývání stěny smrti. Překlad Jan Hlavička a Radka Kabeláčová. 1. vyd., dotisk. Brno: Jota, 2011. 428 s., [8] s. obr. příl. Cestopisy. ISBN 978-80-7217-696-0

SIMPSON, Joe. Setkání se smrtí. Překlad George Dvorsky a Jenny Dvorsky. Druhé vydání. Brno: Jota, 2012. 182 stran, 8 stran obrazových příloh. Cestopisy. ISBN 978-80-7217-150-7

SIMPSON, Joe. Zvuk zemské tíže: román. 1. vyd. Brno: Jota, 2012. 343 s. ISBN 978-80-7462-094-2

SIMPSON, Joe. Vábivé ticho: štít smrti a snů. Překlad Jan Kozák. 1. vyd. V Brně: Jota, 2010. 286 s., [24] s. obr. příl. ISBN 978-80-7217-682-3

VIESTURS, Ed a ROBERTS, David. „Na vrchol žádné zkratky nevedou“: výstupy na 14 nejvyšších vrcholů světa. Vyd. 1. Brno: Jota, 2013. 372 s., [8] s. obr. příl. ISBN 978-80-7462-414-8

ZUCKERMAN, Peter a PADOAN, Amanda. Pohřbeni v oblacích. Překlad Jakub Futera. Vyd. 1. Brno: Jota, 2014. 268 s. ISBN 978-80-7462-645-6

PROCHÁZKA, Vladimír. Na Annapúrnu: autentický příběh historicky první české expedice do Himálaje, ... 2. vyd. Praha: ASA, 2010. 198 s. ISBN 978-80-87353-00-4

HLAVÁČEK, Boris. P.R.A.C.H.T.E.L., aneb, Život na niti: neuvěřitelná životní pout' jednoho z našich nejlepších horolezců. 2. vydání. Praha: ASA, 2013. 127 stran, 46 nečíslovaných stran obrazových příloh. Skály, hory, lidé. ISBN 978-80-87353-04-2

JAROŠ, Radek a TABÁŠEK, Arnošt. Hory shora: příběhy ze sedmi osmitisícovek. 2., nezměn. vyd. s předmluvou. V Praze: Knižní klub, 2010. 175 s. Universum. ISBN 978-80-242-2875-4

HOLEČEK, Marek. České himalajské dobrodružství II: zápisky Marouška blázna. Vydání první. Praha: Knižní klub, 2015. 245 stran. Universum. ISBN 978–80–242–5107–3

RAKONCAJ, Josef a JASANSKÝ, Miloň. České himalajské dobrodružství: v aréně 14 nejvyšších hor světa. [Praha]: Euromedia Group – Knižní klub, 2003. 175 s. ISBN 80–242–1073–8

ŠMÍD, Miroslav, HORNYCH, Václav, ed. a SUCHÁNEK, Petr, ed. Cesty a návraty: (ze života horolezce, 1952–1993). Náchod: Juko, 2008. 239 s. ISBN 978–80–86213–42–2

SVOBODA, Jiří Taxis. Paměti. Náchod: Juko, 2014. 183 s. ISBN 978–80–86213–55–2

LISÁK, Pavel. Vysoká hra: lezení v Adršpašsko–teplických skalách v datech. Náchod: JUKO, 2015. 303 stran. ISBN 978–80–86213–56–9

ZUCKERMAN, Peter a PADOAN, Amanda. Pohřbeni v oblacích. Překlad Jakub Futera. Vyd. 1. Brno: Jota, 2014. 268 s. ISBN 978–80–7462–645–6

STEINBACH, Karin a HABELER, Peter. Cílem je vrchol. Praha: Alpy, 2012. 199 s. ISBN 978–80–85613–59–9

JIRÁSKO, Ladislav, ed. Johann Stüdl: vizionář a objevitel Alp. 1. vyd. Praha: Alpy Praha, 2013. 261 s. ISBN 978–80–85613–57–5

NOVÁK, Jiří. Himálaj Karakoram: československé a české prvovýstupy 1969–2015. Praha: Alpy, 2015. 208 stran. ISBN 978–80–85613–54–4

JAROŠOVÁ, Andrea a JAROŠ, Radek. Hory, má panenka. Vyd. 1. V Brně: Grifart, 2011. 73 s., [40] s. obr. příl. ISBN 978–80–260–0632–9

KLESLO, Michal. Hory. [Havířov]: Highasia, 2010. 104 s. ISBN 978–80–904832–5–5

KLESLO, Michal. Kavkazská romance. Vyd. 1. Havířov: Highasia, 2013. 278 s. ISBN 978–80–904832–4–8

POKORNÝ, Petr „Pok“, ed. Sbohem, sedmikrásky: komentovaná historie lezení v Moravském krasu. 1. vyd. Brno: P. Pokorný, 2015. 195 s., [31] s. obr. příl. ISBN 978–80–260–7458–8

GARCÍA PASCUAL, Miriam. Padající hvězda. Brno: Montana, [2014?]. 63 s. ISBN 978–80–905912–0–2

BHASKARAN, Lakshmi. Design publikací: vizuální komunikace tištěných médií. V Praze: Slovart, 2007. 256 s. ISBN 978–80–7209–993–1

AMBROSE, Gavin a HARRIS, Paul. Grafický design: formát. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2011. 175 s. Základy designu. ISBN 978–80–251–2966–1

AMBROSE, Gavin a HARRIS, Paul. Grafický design: typografie. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2010. 175 s. Základy designu. ISBN 978–80–251–2967–8

DOLEŽAL, Jaroslav. Vazby knih. 3. vyd. Praha: SNTL – Nakladatelství technické literatury, n.p., 1987. 163 s. Polytechnická knihnice. III. řada: udělejte si sami; sv. 13

KOČIČKA, Pavel a BLAŽEK, Filip. Praktická typografie. 2. vyd., dotisk. Brno: Computer, 2007. xiv, 288 s. ISBN 80–7226–385–4.

ECO, Umberto. Jak napsat diplomovou práci. Překlad Ivan Seidl. V Olomouci: Votobia, 1997. 271 s. Velká řada; sv. 27. ISBN 80–7198–173–7.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Anna Havelková
Katedra:	Katedra výtvarné výchovy
Vedoucí práce:	ak. soch. Tomáš Chorý, ArtD
Rok obhajoby:	2016

Název práce:	Padající hvězda. Grafické zpracování knihy
Název v angličtině:	Falling star. Graphic design of the book
Anotace práce:	Práce je složena z části teoretické a praktické. V teoretické části jsou srovnávána česká vydavatelství, zabývající se horolezeckou literaturou (do které spadá i kniha Padající hvězda), a knižní design této literatury. Praktická část obsahuje tvorbu a finální výtisk knihy v novém grafickém designu.
Klíčová slova:	Grafický design, knižní vydavatelství, horolezecká literatura, ilustrace, typografie, knižní formát.
Anotace v angličtině:	The thesis consists of theoretical and practical part. In the theoretical part there is a comparison of czech publishing houses dealing with climbing literature (including the book Falling star) and graphical design of these books. Practical part consist of creating and final publishing of the book with new design.
Klíčová slova v angličtině:	Graphical design, publishing house, illustration, typography, book format
Přílohy vázané v práci:	CD s knihou v PDF formátu
Rozsah práce:	39 stran
Jazyk práce:	český